Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Eerste Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 22
Den Haag

Directie Integratie Europa
Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie
MinBuZa-2014.84873

Datum 19 februari 2014
Betreft Staat van de Europese Unie 2014

Geachte Voorzitter,

Hierbij bied ik u de Staat van de Europese Unie 2014 aan.

De Staat van de Europese Unie 2014 is opgebouwd uit drie delen:

- Het eerste deel bevat de visie van het kabinet op de Europese samenwerking.
- In het tweede deel deelt het kabinet zijn visie op een EU met betere focus en betere instituties.
- In het derde deel wordt ingegaan op de Nederlandse inzet op de verschillende beleidsterreinen in de komende periode.

Daarnaast wordt in het addendum en bijbehorende bijlage (actiepunten per Raadsformatie) aandacht besteed aan de voortgang van de subsidiariteitsexercitie.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

Frans Timmermans

Staat van de Europese Unie 2014

Deel I – Inleiding

Miljoenen Europeanen zijn bezig met het werken aan een betere toekomst voor henzelf en hun kinderen. De eerste prioriteit is dicht bij huis: gezondheid, werk, veiligheid en scholing. De inzet van het kabinet is de aanpak hiervan waar mogelijk dicht bij de burger te organiseren, rekening houdend met wat zij zelf kunnen en willen. Vaak vraagt dit ook om een aanpak op nationaal niveau. Andere uitdagingen kunnen wij juist beter aan door internationaal samen te werken. Dan nemen we het initiatief, en maken we afspraken, met landen en in organisaties. Dat geeft aan de ene kant zekerheid, en voorspelbaarheid. Voor onze burgers en bedrijven is het van grote waarde als zij weten waar ze aan toe zijn en waar ze op kunnen rekenen. De keerzijde hiervan is dat internationaal gemaakte afspraken ook onszelf binden en daardoor onze beleidsvrijheid evenzeer beperken als die van de andere landen waarmee afspraken zijn gemaakt. Het een kan niet zonder het ander; een gelijk speelveld geldt immers voor iedereen. En elke keer opnieuw zullen we de afweging moeten maken of de voordelen van internationale afspraken opwegen tegen de nadelen.
Aangezien de ontwikkelingen in onze directe nabuurregio sterk bepalend zijn voor onze eigen economische, sociale en politieke toekomst, neemt Europa een bijzondere positie in. En in dit Europese kader is de Europese Unie voor Nederland van groot belang. Het doel van de Europese samenwerking is de Europese Unie en haar lidstaten zo vreedzaam, welvarend en sterk mogelijk de toekomst in te loodsen. De Unie is een rechtsgemeenschap met een uitstraling ver buiten onze grenzen. Respect voor rechtstatelijke beginselen vergroot het wederzijds vertrouwen tussen lidstaten en ligt ten grondslag aan de Europese samenwerking. Ook voor een optimale werking van de interne markt en een gelijk speelveld is het essentieel dat burgers en bedrijven binnen de Europese publieke ruimte kunnen rekenen op een vergelijkbaar niveau rechten en bescherming. De Europese samenwerking en met name de interne markt brengt ons – als handelsnatie met open vizier - veel voordelen. Driekwart van de Nederlandse export gaat naar EU-lidstaten. Dit was één van de belangrijkste groeifactoren van onze economie in de afgelopen decennia. Volgens berekeningen van het CPB heeft de Nederlander gemiddeld een extra maandsalaris per jaar “extra” verdiend als gevolg van de effecten van de interne markt. De Europese samenwerking dient onze economische positie te versterken, zowel door het waarborgen van een gelijk speelveld binnen de Europese markt (bijvoorbeeld als het gaat om belangrijke productiefactoren zoals energie) als door een versterking van onze concurrentiepositie buiten de Unie.
Het kabinet stelt vast dat in de afgelopen jaren belangrijke stappen zijn gezet om de eurozone, en daarmee de EU als geheel, te stabiliseren. Nederland heeft hierin met overtuiging een actieve rol gespeeld en zal dit ook in 2014 blijven doen. Zo heeft Nederland zich sterk gemaakt voor meer toezicht op de begrotingsafspraken, met een centrale rol voor de Europese Commissie. In aanvulling daarop zijn afspraken gemaakt over een verbeterde coördinatie van het economisch beleid, die tegelijk de beleidsruimte van de lidstaten respecteert. Afgelopen jaar lag de nadruk op de uitbouw van de bankenunie. Dit betreft in het bijzonder de voorziene start van het bankentoezicht door de Europese Centrale Bank later dit jaar, en de vooruitgang die is gemaakt bij het oprichten van een Europees resolutiemechanisme voor falende banken dat belastingbetalers zoveel mogelijk ontziet.

Deze aanpak heeft geleid tot beginnend economisch herstel. Dit werd recent onderstreept door het beëindigen van de leningenprogramma's voor Spanje en Ierland. Tegelijk resteren er forse uitdagingen om werkgelegenheid en concurrentievermogen te herstellen en overheidsschulden af te bouwen. Voor het kabinet staat de implementatie van gemaakte afspraken voorop. Naast de strenge doorlichting van de bankbalansen is het vooral zaak dat lidstaten nationaal hun verantwoordelijkheid nemen in het doorvoeren van economische hervormingen en het op orde brengen van hun begrotingen. Het Europese instrumentarium moet worden ingezet om deze aanpak te ondersteunen. Daarbij moet ook aandacht zijn voor de sociale gevolgen van de crisis. De hoge werkloosheid en de toenemende armoede in een aantal EU-lidstaten zijn sociaal onacceptabel en op termijn ook onhoudbaar.
Om crises in de toekomst te voorkomen is het allereerst noodzakelijk dat een ieder zich houdt aan gemaakte afspraken en dat daar op wordt toegezien. Ook zijn meer coördinatie, samenwerking en integratie aangewezen waar dat het verwezenlijken van onze doelen binnen bereik brengt. Tegelijk zijn er veel gebieden waar een nationale aanpak duidelijk de voorkeur heeft, uit oogpunt van effectiviteit en legitimiteit. Dit geldt bijvoorbeeld voor de inrichting van ons belastingstelsel, onze sociale zekerheid, ons pensioenstelsel, onze zorg en het onderwijs.
Keuzes met betrekking tot meer Europese integratie en samenwerking moeten steeds scherp op hun merites worden beoordeeld. Het kabinet stelt hierbij de vraag centraal of Europese regelgeving adequaat is in relatie tot nut en noodzaak, het beoogde doel, de effectiviteit, de uitvoeringsconsequenties en de kosten die daarmee gepaard gaan. Daarnaast hecht het kabinet aan consolidatie en evaluatie en aan een optimale uitvoering van bestaande regelgeving in de praktijk. Deze uitgangspunten zullen voor het kabinet bijvoorbeeld leidend zijn bij het nieuwe JBZ-meerjarenprogramma dat in 2014 zal wordt vastgesteld. Daarbij kan, bij onderwerpen als de bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit, naast samenwerking op EU-niveau ook regionale of bilaterale samenwerking aangewezen zijn, bijvoorbeeld op het praktisch-operationele vlak.
De subsidiariteitsexercitie van het kabinet en het politieke debat dat daarover het afgelopen jaar in Nederland is gevoerd, heeft zich inmiddels ontwikkeld tot een levendig debat tussen alle lidstaten en de instellingen van de Unie over de wenselijkheid van een betere focus voor de EU in zijn geheel en voor de Europese Commissie in het bijzonder. Dat betekent overigens niet dat Europa zich op alle beleidsterreinen enkel terughoudender moet opstellen. Subsidiariteit werkt immers twee kanten op. Het gaat het kabinet niet om een minimaal Europa, maar om een optimaal en slagvaardig Europa. Nederland heeft lof geoogst voor het op het juiste moment agenderen van deze problematiek en meerdere lidstaten hebben, binnenskamers maar ook publiekelijk, steun betuigd aan de Nederlandse insteek. Het doel van de discussie naar aanleiding van de Nederlandse subsidiariteitsexercitie is te komen tot een meer efficiënte, betere gelegitimeerde en meer toekomstbestendige taakverdeling tussen Europese instellingen en lidstaten. Een herijking van prioriteiten door 'Brussel' zal bijdragen aan het herstel van het vertrouwen in de Europese integratie en samenwerking. Want de samenwerking in EU-verband vertoont tekortkomingen. De gewenste hervormingen moeten benoemd en geadresseerd worden. Tegelijkertijd is Europese samenwerking essentieel voor Nederland en worden daar wezenlijke Nederlandse belangen gediend. Ons land is buiten de EU slechter af.
Nederland is geen eiland; dat is het nooit geweest. We kunnen geen slotgracht om Nederland heen graven en de ophaalbrug omhoog trekken. Nederland heeft altijd met trots, zelfbewustzijn en overtuiging gekozen de wereldzeeën te bevaren,

handel te drijven en, als kleine gemeenschap, door ons snel aan te passen grip te krijgen op omringende mogendheden die soms grillig en gevaarlijk waren. Uiteindelijk hebben we ons als staat gehandhaafd en in de Europese samenwerking een vorm gevonden waar we met onze buurlanden een stelsel van regels en instituties hebben kunnen opbouwen waar niet meer het recht van de sterkste, maar de macht van het recht overheerst. Dat is ons goed bekomen. Onze geschiedenis, geografische ligging, (economische) belangen en onze morele overtuigingen nopen tot Europese samenwerking en integratie.
Buiten Europa dromen mensen van Europa, betogen mensen om vergelijkbare rechten te krijgen en brengt het vooruitzicht op alleen al associatie met Europa duizenden mensen op de been. Niet alleen vanwege handel, maar vooral vanwege fundamentele waarden als vrijheid en goed bestuur. De EU wordt buiten Europa gezien als een baken van veiligheid en hoop.
Voor ons is dit alles zo vanzelfsprekend geworden dat we het soms vergeten. Maar zo vanzelfsprekend is dat niet; de wereld is in beweging, en Nederland en Europa dienen zich daaraan aan te passen. In 1900 was een op de vier bewoners van deze aarde Europeaan. In 2050 zal een op twintig dat zijn. De opkomst van nieuwe, ambitieuze staten en naties met andere wereldbeelden betekent niet alleen dat grondstoffenvoorraden en onze economieën onder druk komen te staan, maar ook dat de waarden die we koesteren niet automatisch mondiale standaarden blijven. De vraag wordt daarom op welke wijze we het beste dátgene kunnen beschermen, verdedigen en uitdragen wat ons dierbaar is. Het antwoord is: door daar waar mogelijk en wenselijk onze invloed te vergroten en zo mee te kunnen sturen op de ontwikkelingen die onze toekomst bepalen.
Daarbij zal het kabinet zich steeds laten leiden door het Nederlands belang. Dat is geen zaak van isolatie of de korte termijn; als het duurzaam goed gaat met Europa, gaat het ook goed met Nederland. Dit Nederlands belang omvat daarom ook een collectieve verantwoordelijkheid voor wat er in onze omgeving gebeurt. Want als het slecht gaat in Frankrijk, Italië, Spanje of Duitsland, zal het Nederland ook slecht vergaan. Onze geografie is geen gevolg van onze verbondenheid in een Europese Unie, maar de Unie is een gevolg van onze geografie. Wij zijn – met of zonder EU – met elkaar verbonden en van elkaar afhankelijk.
De EU stelt ons in staat om gezamenlijk betere antwoorden te vinden op de grote vraagstukken. Via de EU verschaffen we ons een palet aan middelen om vraagstukken als de aanpak van terrorisme en internationale criminaliteit, illegale migratie, klimaatverandering, de schaarste van grondstoffen en energie het hoofd te bieden. De Nederlandse mening telt nu ook mee als het gaat om het begrotingsbeleid van andere lidstaten. Via Brussel kunnen we het beleid van de andere lidstaten, en dus onze directe omgeving, mede vorm geven. In die zin winnen we aan invloed: we krijgen zeggenschap daar waar we die eerder niet hadden. En via datzelfde Europa hebben we een stem op mondiaal niveau. We kunnen, door onze gezamenlijke kracht, mondiale ontwikkelingen mede bepalen en richting geven. Als handelsblok is de EU een factor van betekenis op wereldniveau, zeker wanneer ze de handen ineenslaat met de VS zoals nu gebeurt in het kader van het Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP). Op het gebied van veiligheid heeft Hoge Vertegenwoordiger Ashton een belangrijke rol gespeeld in het tot stand brengen van een overeenkomst over het Iraanse atoomprogramma.
Deze toegenomen mogelijkheden tot beïnvloeding hebben als consequentie dat Nederland ook zelf gehouden is de Europese afspraken, zoals die over gezonde overheidsfinanciën, na te komen. Dit wordt ervaren als een afname van de Nederlandse keuzevrijheid en vertaalt zich in een gevoel van onbehagen. Ook werkt de complexiteit van instrumenten en besluitvormingsprocedures om de

samenwerking op het Europese niveau gestalte te geven vervreemdend.
Daarnaast worden we dagelijks geconfronteerd met de sociaal-economische gevolgen van de crisis, in het bijzonder in de vorm van (jeugd-) werkloosheid. Mensen maken zich zorgen over de gevolgen van schaalvergroting en globalisering voor hun dagelijks leven, en vragen zich af wie of wat hen daarin kan bijstaan. Veranderingen in het politiek-bestuurlijke landschap van de Europese Unie vinden plaats tegen een achtergrond waarbij het vertrouwen in overheden en gevestigde orde, zowel nationaal als Europees, onder druk staat.
Er is toenemende ergernis over verregaande Brusselse bemoeienis, en een overvloed aan complexe regelgeving en subsidies - tot op het niveau van olijfolieflesjes op restauranttafels. Tegelijkertijd is er veel kritiek op het gebrek aan Europese slagvaardigheid wanneer grote banken omvallen, een vulkaan uitbarst en het vliegverkeer hindert, wanneer falende artsen ongehinderd over de grens aan de slag kunnen of er een uitbraak is van gevaarlijke dierziekten. In de nasleep van de eurocrisis is de Europese solidariteitsgedachte bovendien danig op de proef gesteld en lijkt de kloof tussen Europeanen vergroot. 'Zij' hebben het gedaan, wordt vaak gezegd, en 'wij' moeten betalen. Voortschrijdende Europese samenwerking, ook als het een adequaat antwoord is om toekomstige crises te voorkomen, wordt door velen ervaren als een verlies van eigenheid en controle.
Deze zorgen worden door het kabinet erkend. De EU is op sommige terreinen inderdaad doorgeschoten en staat vaak ver af van de Europese burger. Daar zijn de lidstaten ook zelf debet aan. De Unie wekt soms verwachtingen die niet worden waargemaakt. En nationale politici, ook in Nederland, claimen successen, daar waar mislukkingen graag aan 'Brussel' worden toegeschreven. Kritiek op door de Unie gemaakte fouten is terecht, en moet serieus worden genomen. We moeten kunnen leren van fouten en waken voor overmoed of ondoordachte beslissingen. Het kabinet geeft prioriteit aan het adresseren van deze tekortkomingen, aan het herijken van de rol van Brussel, aan het hervormen van de werkwijze tussen Brussel en lidstaten en aan het transparant maken van wie, waar en wanneer over besluit.
Kritiek op het functioneren en kritiek op het bestaan van de Unie lopen in het publieke debat door elkaar, maar het is belangrijk te beseffen dat dit twee wezenlijk verschillende kwesties zijn, die goed van elkaar moeten worden onderscheiden. Het is een fictie dat een Nederland dat geen lid is van de EU zou winnen aan handelingsvrijheid. Zonder plek aan de tafel waar de besluiten vallen, worden wij afhankelijk en gedwongen een 'volger' te worden. Zoals een Brits politicus het ooit eens zei: "Een man in de woestijn is soeverein. Hij is ook machteloos." Tegenover een maximale zeggenschap over de vormgeving van onze toekomst staat dat we ook af en toe moeten inschikken en toegeven. Dat geldt voor ons, en alle andere lidstaten. In het verleden was Europa het toneel van voortdurende conflicten tegen een opkomende hegemon. De EU schiep een ronde tafel waaraan niemand een hoofdplaats inneemt.
Daarom staat Nederland, als middelgrote staat, voor een slagvaardige en democratisch legitieme EU die zich bescheiden opstelt met als uitgangspunt "Europees wat moet, nationaal wat kan". Deze Unie kan niet functioneren zonder sterke lidstaten als basis– zoals ook de lidstaten in de wereld van anno 2014 niet kunnen floreren zonder de EU. Zoals in het regeerakkoord wordt gesteld, dragen lidstaten zelf verantwoordelijkheid voor het voeren van een verantwoord economisch en budgettair beleid. Voor de EMU geldt in het bijzonder dat sterke, goed functionerende lidstaten nodig zijn om te kunnen voldoen aan de hoge eisen die een muntunie stelt aan onder meer het versterken van concurrentievermogen en het waarborgen van gezonde overheidsfinanciën. Dit betekent dat bij de verdere ontwikkeling van de EMU voldoende aandacht moet zijn voor die eigen

verantwoordelijkheid, omdat een stabiele EMU niet op lemen voeten kan worden gebouwd. Evenmin kan de EU functioneren zonder instellingen die onmisbaar zijn bij het helpen egaliseren van de machtsverschillen tussen lidstaten. Dat veronderstelt onder andere een sterke, onafhankelijke Commissie en een Hof van Justitie dat gelijke uitleg en toepassing van regelgeving waarborgt. Daarmee worden in algemene zin de belangen van de minder grote lidstaten het best gediend. De EU is vanaf het begin een hybride stelsel van besluitvorming geweest. Deels communautair, deels intergouvernementeel. Deze methodiek zal niet veranderen.
Het kabinet hecht aan een sterke rol voor de instellingen bij de totstandkoming van afspraken in EU-kader. De economische crisis heeft ons geleerd dat Europees toezicht op nationale begrotingen, op het macro-economisch beleid van lidstaten en op Europese banken van eminent belang is voor het goed functioneren van de Eurozone. Dat toezicht is het beste gebaat bij doorzettingsmacht om te zorgen dat gemaakte afspraken ook daadwerkelijk worden nagekomen. Zo kunnen lidstaten zich niet, zoals in het verleden, arbitrair aan gezamenlijke afspraken onttrekken en de verbonden economieën van hun partners schaden. De regels en in het bijzonder de toepassing daarvan gelden immers voor iedereen op gelijke wijze.
In 2014 zijn wij allen in de gelegenheid een nieuw Europees Parlement te kiezen voor de komende vijf jaar. Vriend en vijand van het Europees Parlement zijn het over één ding eens: deze instelling heeft zich sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon ontwikkeld tot een krachtig en volwaardig medewetgever. Wat voorheen bekend stond als de co-decisie procedure – waarin het Europees Parlement op gelijke voet staat met de Raad – is de reguliere wetgevingsprocedure geworden. Ook heeft het EP meer invloed gekregen bij de benoeming van de Commissie, bij het buitenlands beleid van de EU en bij de EU-begroting. Jaarlijks worden er door Commissie rond de 150 voorstellen voor wetgeving gedaan. Driekwart van de maatregelen betreft nieuwe maatregelen, een kwart betreft aanpassingen aan bestaande regelgeving. In de afgelopen zittingsperiode zijn er 450 dossiers via de medebeslissingsprocedure tot stand gekomen.
Later dit jaar treedt een nieuwe Europese Commissie aan. Als motor van het Europese wetgevingsproces en hoedster van de Verdragen heeft de Commissie een bijzondere verantwoordelijkheid. Haar samenstelling en taakopvatting bepalen hoe Europa vorm krijgt, maar ook hoe de burger de Europese instellingen ervaart. Een sterke, onafhankelijke en dienstbare Commissie is onmisbaar voor evenwichtige verhoudingen tussen de instellingen en de 28 onderscheiden lidstaten.
Het kabinet wil het aantreden van de nieuwe Commissie aangrijpen om deze op een nieuwe leest te schoeien en in een betere positie te brengen door afspraken te maken over wat in de komende vijf jaar prioriteiten en posterioriteiten van de Commissie zouden moeten zijn. Daarnaast dient de voorbereiding van de Europese Raad te worden verbeterd via de centrale rol van de Raad Algemene Zaken, zodat de Europese Raad in staat wordt gesteld strategische hoofdlijnen uit te zetten en politiek gedragen besluiten te nemen. Dan kan de Europese bevolking zich ook beter herkennen in wat er in Europa gebeurt.
Ook heeft het kabinet, zoals vorig jaar in de Staat van de Unie uiteengezet, een krachtig pleidooi gehouden voor de versterking van de betrokkenheid van nationale parlementen in de EU en voor een betere democratische inbedding van het Europese besluitvormingsproces. Over hoe dat te bereiken moet een voortdurende dialoog worden gehouden. Daar wordt in deel II nader op ingegaan. Echter, het is goed te beseffen dat de betrokkenheid van het Nederlands parlement sinds 1957 alleen maar is gegroeid. Het Europese debat floreert als

nooit tevoren in beide Kamers en zorgt ervoor dat belangrijke regels en verdragen worden geamendeerd en de leden van het kabinet met een sterk mandaat naar Brussel kunnen afreizen. Wat de toekomst ook brengt, de Nederlandse volksvertegenwoordigers in de Nederlandse representatieve democratie, dragen een grote verantwoordelijkheid om fundamentele keuzen in het EU-beleid te bediscussiëren en te maken, en deze vervolgens uit te leggen en uiteindelijk er pal voor te staan. Dat is waar het democratisch tekort primair kan worden teruggedrongen.

Deel II – Een optimale EU: betere focus en betere instituties

Voor maatschappelijk draagvlak voor de EU is een aantal zaken van belang. Allereerst moet de EU tastbare resultaten leveren voor het leven van alledag. Hierbij is het scheppen van groei en banen van cruciaal belang. Ook moet het voor de burger duidelijk zijn op welke wijze besluiten in de EU worden genomen en welke invloed de burger daar zelf op heeft. Hiertoe is het van belang te bezien of de instituties optimaal werken. Dit jaar, met de verkiezingen voor het Europees Parlement en het aantreden van zowel een nieuwe Commissie als een nieuwe vaste voorzitter van de Europese Raad, is daarvoor een uitgelezen moment. Een belangrijke rol is voorts weggelegd voor de versterking van het politiek debat in nationale parlementen, in het Europees Parlement en met de burger zelf. Binnen het Europees Parlement zouden de discussies zich meer langs partijlijnen moeten uitkristalliseren dan langs nationale lijnen.

Een betere focus - De Nederlandse subsidiariteitsexercitie en follow up in EU-verband

Uitdagingen en problemen moeten worden aangepakt op het niveau dat daarvoor het meest geschikt is, en op een manier die daar het beste bij past. Meer-laags bestuur, zowel op nationaal niveau als Europees niveau, is een gegeven. Taken kunnen daarbij heen en weer vloeien tussen verschillende bestuursniveaus, afhankelijk van nut en noodzaak. Deze samenwerking is niet statisch en vraagt om permanent onderhoud. Daarbij is de inzet van het kabinet om problemen zo dicht mogelijk bij de burger aan te pakken: waar mogelijk lokaal, regionaal of nationaal, wanneer nodig op Europees niveau.

Met het oog hierop, en om een betere inhoudelijke focus in het EU beleid aan te kunnen brengen, heeft het kabinet in 2013 een subsidiariteitsexercitie uitgevoerd. Sinds de publicatie van de uitkomsten daarvan zijn er meerdere initiatieven van andere lidstaten en de Commissie geweest die deels dezelfde richting uit gaan. Zo benadrukt het nieuwe Duitse regeerakkoord dat meer nadruk moet worden gelegd op subsidiariteit. Het Verenigd Koninkrijk heeft steun gegeven aan een vanuit het Britse bedrijfsleven genomen initiatief genaamd Cut EU Red Tape, de Finse regering heeft een soortgelijk initiatief genomen als Nederland en Frankrijk heeft aan de vooravond van de Europese Raad van oktober 2013 een paper uitgebracht over dezelfde thematiek met als titel simplification. De Europese Commissie sprak zich publiekelijk uit voor meer aandacht voor subsidiariteit, onder meer bij monde van Commissievoorzitter Barroso bij diens State of the Union in september 2013: "Niet alles hoeft op Europees niveau te worden opgelost. Europa moet zich richten op de punten waar het de meeste waarde kan toevoegen. Als dat niet het geval is, moet de EU zich er niet mee bemoeien. De EU moet de grote dingen groots aanpakken en de kleine dingen op kleinere schaal – iets wat we in het verleden niet altijd hebben gedaan." Ook de Voorzitter van het Europees Parlement, Schulz,

en de Duitse Bondskanselier Merkel spraken zich uit voor betere focus voor de EU. Het zogenaamde REFIT-programma van de Commissie, over betere regelgeving en vermindering van lastendruk, gaat deels in dezelfde richting, hoewel het in politieke zin niet zo verreikend is als het kabinet zou wensen.

Tijdens de Raad Algemene Zaken van 19 november 2013 heeft de minister van Buitenlandse Zaken namens Nederland aandacht gevraagd voor de wenselijkheid van een debat op politiek niveau tussen de lidstaten en de EU-instellingen over de noodzaak van betere focus in EU-initiatieven en hoe dit zou kunnen worden bewerkstelligd. Wat het kabinet betreft zou dat debat moeten uitmonden in een politiek akkoord met de nieuwe Commissie. Als eerste stap daar naartoe zou de (Europese) Raad in een verklaring gericht aan die nieuwe Commissie haar kunnen oproepen een betere focus aan te brengen in haar initiatieven. De (Europese) Raad zou in een dergelijke verklaring ook handreikingen kunnen doen over hoe zo'n betere focus kan worden bewerkstelligd.

Op het instituut Clingendael heeft op 23 januari jl. een op verzoek van het kabinet door het Brusselse Centre for European Policy Studies en Clingendael georganiseerd seminar plaatsgevonden, met als titel Is subsidiarity relevant for better EU governance? Het onderwerp kon rekenen op een grote belangstelling onder de lidstaten, die alle vertegenwoordigd waren door hoge ambtenaren vanuit hun hoofdsteden. Ook de EU-instellingen namen actief deel aan de bijeenkomst. De belangrijkste uitkomst van de besprekingen, is dat de behoefte aan een betere focus van EU-initiatieven, binnen de bestaande communautaire methode, breed wordt gedeeld. Voor veel lidstaten is het van belang dat wordt benadrukt dat die betere focus een kwestie is van twee-richtingenverkeer. Zoals Nederland van het begin af aan al heeft aangegeven, gaat het erom dat in EU-verband minder aandacht wordt besteed aan sommige beleidsterreinen, maar daar waar nodig meer aan andere. De uitkomsten van het seminar kunnen dienen om het door Nederland bepleite debat in de Raad te voeden. Over de timing en gewenste uitkomst van een dergelijk debat op politiek niveau vinden consultaties plaats met het Griekse voorzitterschap.

Betere werking instituties

Het Verdrag van Lissabon bracht belangrijke institutionele veranderingen met zich mee. De bevoegdheden van het EP zijn met het Verdrag van Lissabon in belangrijke mate versterkt. Het Europees Parlement heeft zich met de nieuwe bevoegdheden een creatieve en assertieve speler getoond en zich ontwikkeld tot een niet te onderschatten partner in het EU-besluitvormingsproces. Dit is onder andere tot uitdrukking gekomen bij de totstandkoming van het Swift akkoord, de onderhandelingen over het Meerjarig Financieel Kader, de creatieve manier waarop het Europees Parlement omgaat met het wetgevingsproces zoals het koppelen van dossiers, het opstellen van initiatiefrapporten, en - in aanloop naar de verkiezingen van het Europees Parlement - de benoeming van 'Spitzenkandidaten' voor de functie van voorzitter van de Commissie door de Europese politieke partijen. De toename van deze macht heeft zich echter niet vertaald in toename in gezag van het Europees Parlement voor de burger en evenmin in een grotere betrokkenheid van de burger bij de Unie.

De andere belangrijke innovatie van het nieuwe verdrag was de versterkte rol voor de nationale parlementen. Het kabinet constateert dat nationale parlementen, en in het bijzonder uw Kamer, hard bezig zijn met de verkenning

van de mogelijkheden van het nieuwe verdrag. De eerste gele kaarten zijn opgestoken en stappen worden gezet in COSAC-verband en in het kader van de conferentie ex art. 13 van het Begrotingspact om de nieuwe bevoegdheden optimaal te benutten.

Uw Kamer wordt in alle fasen van het EU-besluitvormingsproces nauw betrokken, zowel door informatie van de zijde van de Commissie (Commissiewerkprogramma, wetsvoorstellen, groen- en witboeken), als van het kabinet (BNC fiches, geannoteerde agenda's en debatten voor en na de Raden, toegang tot Extranet). Zodra een dossier een dermate substantiële verandering doormaakt dat het zich buiten de kaders van het staande mandaat beweegt, komt het kabinet ook tussentijds terug naar uw Kamer voor nader overleg over de Nederlandse standpuntbepaling. Bovendien heeft uw Kamer de mogelijkheid – al dan niet na een behandelvoorbehoud – waar wenselijk aanvullend separate informatievoorziening en overleg te verzoeken. Door gebruikmaking van het gehele instrumentarium is uw Kamer in staat het kabinet een duidelijk mandaat mee te geven voor de onderhandelingen van raadswerkgroepniveau tot en met Raadsniveau en voor trilogen tussen de Raad, het Europees Parlement en de Commissie, en daarmee tot effectieve beïnvloeding van het verloop van de besprekingen op het Europese niveau.

Naast de invloed van het nieuwe verdrag, is de aard van de Europese samenwerking bovendien veranderd door de maatregelen die werden getroffen in antwoord op de financieel-economische crisis. Adequate en snelle maatregelen vroegen verschillende malen om een quasi-intergouvernementele aanpak: het Begrotingspact, het ESM, het Euro-plus pact en recent het besluit tot een intergouvernementeel verdrag ten behoeve van het fonds voor bankenresolutie. Tegelijkertijd werden vele maatregelen tussen de Euro-lidstaten in EMU-verband getroffen, waardoor de verhouding tussen de EU à 28 en de EMU à 18 prominent op de agenda kwam te staan.

De crisis heeft ook zijn weerslag gehad in de inter-institutionele verhoudingen. De Commissie heeft tijdens de crisis belangrijke extra toezichthoudende taken gekregen. Hiermee is het vraagstuk van de verschillende constitutionele rollen van de Commissie (uitvoerend, controlerend, wetgevend) des te pregnanter op de voorgrond komen te staan. De Europese Raad heeft ten tijde van de crisis een belangrijke sturende rol vervuld. Het Europees Parlement en de Europese Raad hebben aan kracht gewonnen ten koste van de Commissie in haar wetgevende rol. De balans in de communautaire methode is daarmee verschoven, en de rol van de Commissie in haar wetgevende hoedanigheid als onafhankelijk speler handelend in het belang van de Unie en de lidstaten is verkleind. Ook is de communautaire methode onder druk komen te staan door de toegenomen differentiatie in de Unie, zowel door de intergouvernementele tendensen als door de toegenomen verschillen in regelgevend kader tussen EU à 28 versus de EMU à 18. Het Europees Parlement heeft het democratisch tekort niet kunnen vullen, de nationale parlementen vooralsnog evenmin.

Aanpak – herstel van de balans en verbetering van de legitimiteit
Het kabinet is niet uit op een algehele herstructurering van het institutionele bouwwerk, maar meent dat op korte en middellange termijn belangrijke, noodzakelijke verbeteringen kunnen worden bereikt door de huidige werkwijze van de Unie te hervormen. Uitgangspunt is dat alle voorgestelde maatregelen binnen het kader van de huidige verdragen vorm kunnen worden gegeven. De

weg van langdurige verdragsonderhandelingen is opportuun noch noodzakelijk om de gewenste hervorming te realiseren.

De verbetering van de legitimiteit en het herstel van de balans in de Unie kan spanning opleveren tussen meer democratische controle enerzijds en slagvaardigheid anderzijds. Opgepast moet worden dat maatregelen die de controle op het EU-besluitvormingsproces versterken, zoals de grotere rol van nationale parlementen, niet de slagvaardigheid van de Unie ondermijnen of kunnen worden misbruikt om zand in de Europese machine te strooien, maar juist een constructieve bijdrage leveren aan verbetering van het functioneren van de Unie. Het kabinet is nadrukkelijk op zoek naar maatregelen waarbij een goed evenwicht tussen beide wordt gevonden.

Keuze voor communautaire methode à 28
Voor Nederland is de communautaire methode nog altijd de methode die het beste de belangen van kleine en middelgrote lidstaten beschermt en dominantie van grote lidstaten verhindert. Het kabinet erkent dat differentiatie in de Unie nodig is en zal blijven om de diversiteit binnen de Unie te weerspiegelen, maar wil er voor waken dat dit, gekoppeld aan de roep om opt-outs, leidt tot versnippering.

Separate institutionele deelstructuren moeten waar mogelijk voorkomen worden, ook binnen de Unie. Wat betreft de verhouding tussen de EU van 28 versus de EMU van 18 is het kabinet van mening dat, in het bijzonder bij het treffen van maatregelen die mogelijk consequenties hebben voor de interne markt, niet-eurozone landen zoveel mogelijk geïnformeerd en betrokken moeten worden, teneinde de interne coherentie en de goede werking van de interne markt zoveel mogelijk te bewaren. Binnen de Unie moet blijvend aandacht zijn voor de spanning tussen Euro "ins en outs".

Een effectieve en optimaal functionerende Europese Commissie
De communautaire methode kan alleen maar goed werken met een effectieve en optimaal functionerende Commissie. De Commissie moet haar rol kunnen spelen als de instelling van de Unie als geheel, die handelt in Uniebelang en werkt met, voor en namens de lidstaten en burgers van de Unie. Daarvoor moet de Commissie een stevig inhoudelijk mandaat van het Europees Parlement en de (Europese) Raad meekrijgen bij aanvang van haar zittingstermijn, als vertegenwoordigers van beide democratische pijlers van de Unie. De Commissie zal er meer blijk van moeten geven dat zij niet slechts het oor leent aan het (assertiever geworden) Europees Parlement, maar uitdrukkelijk ook aan de Raad. Daarbij dient zij voldoende speelruimte en beleidsmarge te hebben om haar recht van initiatief effectief uit te oefenen. Echter, deze bevoegdheden en speelruimte zijn niet onbeperkt, maar duidelijk afgebakend in verdragen en wetgeving. De grenzen daarvan worden scherp gecontroleerd door zowel het Europees Parlement als de nationale parlementen en de Raad, die de Commissie waar nodig terug kunnen fluiten.

Om de effectiviteit en slagvaardigheid van de Commissie te vergroten is – zoals ook al voorzien in het Verdrag van Lissabon – op termijn verkleining van de Commissie nodig. Zoals bekend moeten alle lidstaten daarmee instemmen. Op de korte termijn kan de Commissie zich naar mening van het kabinet al reorganiseren, teneinde aan slagkracht en focus te winnen. Zo zou de Commissie kunnen worden geformeerd rond een aantal thematische clusters, geleid door vicevoorzitters, waarbij enkel deze vicevoorzitters voorstellen voor wetgeving

kunnen agenderen in het college. Hierbij kan worden gedacht aan clusters als interne markt (die bijvoorbeeld de huidige portefeuilles interne markt, digitale agenda, industriebeleid en mededinging zou kunnen bevatten), werkgelegenheid en sociale aangelegenheden, financiën en externe relaties. De onderlinge coherentie en balans moet door de Commissie voorzitter bewaakt worden.

Bij deze herstructurering kan tevens een oplossing worden gevonden voor de verschillende taken van de Commissie: wetgevend, uitvoerend en controlerend, in de vorm van een duidelijke scheiding van taken binnen een cluster of tussen clusters. Voor het kabinet staat de rol van de Commissie voorop als sterke onafhankelijke instantie die toeziet op de naleving van de gemaakte afspraken in bijvoorbeeld EMU-verband, daarin gesteund door de lidstaten. Het kabinet is van mening dat de controlerende rol en de rol van toezichthouder op de uitvoering van gemaakte afspraken nog meer profiel zou moeten krijgen.

Hoewel het kabinet de inzet van het Europees Parlement steunt om de verkiezingen dichter bij de burger te brengen door middel van het aanwijzen van een kandidaat voor het Commissie Voorzitterschap, zal de winnende EP-kandidaat naar de mening van het kabinet niet automatisch door de Europese Raad worden voorgedragen als kandidaat voor het Commissie Voorzitterschap. Het kabinet is van mening dat de verdragsbepalingen gerespecteerd moeten worden en dat een eigenstandige rol van de Europese Raad moet worden gewaarborgd. De Europese Raad zou zich kunnen buigen over het wenselijke profiel voor de Commissie-voorzitter. Wat het kabinet betreft zou een nieuwe voorzitter politiek gewicht moeten hebben en bereid moeten zijn focus aan te brengen in het werk van de Commissie, zijn oor te luisteren leggen bij zowel het Europees Parlement als de Raad, en ook oog moeten hebben voor de belangen van middelgrote en kleine lidstaten.

Om de balans tussen de instellingen te verbeteren zou het Kaderakkoord tussen Europees Parlement en Commissie vervangen kunnen worden door een Inter-Institutioneel Akkoord (IIA) tussen Europees Parlement, Commissie en Raad, waarin onder andere de werkwijze rond de totstandkoming en uitvoering van de meerjarenprogrammering en controle daarop wordt vastgelegd. Ook de rol van nationale parlementen en de omgang met de kaarten door de Commissie zou hierin uitgewerkt moeten worden. Bezien moet worden welke rol de Europese Raad in dit kader zou moeten spelen. Ook bilaterale akkoorden tussen Raad en Europees Parlement als medewetgever zijn echter goed denkbaar. Daarnaast moet het IIA uit 2003 over Beter Wetgeven worden aangepast om recht te doen aan de verhoudingen na Lissabon, zoals aanpassing aan de huidige medewetgevingsprocedure, procedures rond impact assessments en het versterken van het belang van subsidiariteit en proportionaliteit. Dit IIA moet ook nadrukkelijk ingaan op de versterking van het instrumentarium dat wordt ingezet voor toepassing, handhaving en evaluatie van Europese regelgeving.

Versterking rol nationale parlementen
Gedeeld bestuur en vervlochten rechtsordes vragen adequate betrokkenheid van nationale parlementen, onder meer op het terrein van de EMU. Het kabinet is in dit licht ingenomen met het feit dat de Kamer onlangs een speciale rapporteur op het terrein van democratische legitimiteit en nationale parlementen heeft aangesteld, juist om de eigen verantwoordelijkheid hierin te nemen. Het kabinet hoopt dat dit rapporteurschap, net als dat voor het Europees Semester en het pensioenendossier, in Nederland navolging zal krijgen om de nationale

parlementaire positie voor het voetlicht te brengen en steun te vergaren. Het Nederlandse parlement vervult hier – en met de inzet voor de rol van nationale parlementen in de Europese context in den brede - een voortrekkersrol. Het Nederlandse Voorzitterschap van de Raad gedurende de eerste helft van 2016 kan wellicht het kader bieden voor een extra impuls aan de verdere verbreiding van dit Nederlandse exportartikel.

De ervaringen met de artikel 13 conferentie en samenwerking in COSAC-verband post-Lissabon laten zien dat nog steeds veel winst te behalen is in de interparlementaire samenwerking. Het kabinet hoopt dat de samenwerking zal uitgroeien tot een robuust interparlementair forum waarin men adequaat kan reageren op Europese ontwikkelingen. In dit verband wijst het kabinet ook op de mogelijkheden voor het nationale parlement om vaker belangrijke EP-leden die zich bezighouden met voor Nederland belangrijke wetgeving, niet enkel van de eigen nationaliteit, in nationale parlementen uit te nodigen voor debatten en met hen van gedachten te wisselen, en vice versa door zelf vaker naar het Europees Parlement te gaan (of vertegenwoordiging van het nationale parlement bij het Europees Parlement optimaler in te zetten). Een formeel dubbelmandaat van nationaal parlement en Europees Parlement acht het kabinet praktisch onhaalbaar. Bovendien vereist dit verdragswijziging (aanpassing Akte van Verkiezingen). Materieel kan de onderlinge band echter nu al in aanzienlijke mate versterkt worden.

In aanvulling op de versterking van nationale parlementen richting hun regeringen op Europese dossiers en de interparlementaire samenwerking, kan ook de rol van nationale parlementen in het EU-besluitvormingsproces zelf worden versterkt. Uw Kamer heeft daarvoor al een aantal interessante ideeën geopperd. Te denken valt aan versterking van de gele kaart (kaart zou bij inbreuk op het beginsel van proportionaliteit moeten kunnen worden getrokken; verlaging drempel tot een kwart van de parlementen; verlenging termijn van acht weken), de invoering van een rode kaart voor zowel nieuwe als bestaande regelgeving of de invoering van een groene kaart, waarbij aan nationale parlementen het recht zou worden toegekend om zelf initiatieven te nemen indien een bepaald aantal parlementen hierom vraagt. Het kabinet benadrukt daarbij dat het hierbij vooralsnog gaat om instrumenten die nu al in politieke zin richting de Commissie zouden kunnen worden ingezet. Voor formele toekenning van dergelijke rechten is immers verdragswijziging nodig. Ook zou de Commissie zichzelf al kunnen vastleggen op het verbinden van gevolgen aan het feit dat de drempel van gele kaarten tegen een wetsvoorstel wordt gehaald. Het kabinet acht de ervaring met het voorstel voor een Europees Openbaar Ministerie in deze context teleurstellend. Dat parlementen van elf lidstaten tegen dit voorstel een gele kaart opstaken vormde aanvankelijk voor de Commissie geen aanleiding tot heroverweging van het voorstel. Pas in december 2013 heeft de verantwoordelijke Commissaris in de Raad echter alsnog aangegeven een aanpassing van het voorstel in voorbereiding te nemen.

Ten slotte herhaalt het kabinet het belang van het uitnodigen van Commissarissen in de nationale parlementen, in het bijzonder daar waar het handelen van de Commissie de specifieke lidstaat betreft, zoals in EMU-verband (bijvoorbeeld in geval van landenspecifieke aanbevelingen). Formeel is de Commissie enkel verantwoording verschuldigd aan het Europees Parlement, maar het kabinet is van mening dat er belangrijke meerwaarde ligt in het eveneens opbouwen van

politieke verantwoordingsstructuren via de tweede, indirecte democratische pijler van de Unie.

Investeren in relaties met het Europees Parlement
Lang was de aandacht van het kabinet binnen Europa gericht op de Commissie en lidstaten in de Raad, waarbij er minder aandacht was voor het Europees Parlement. Het kabinet ziet hier een belangrijke uitdaging voor zichzelf weggelegd. Het zet daarom in op een strategisch partnerschap met EP als medewetgever en meer dialogen op politiek niveau. Zo zet het kabinet in op het intensiveren van contacten met Europarlementariërs, niet alleen met de Nederlandse, maar juist ook met de EP-ers uit andere lidstaten, vooral wanneer deze een (schaduw)rapporteurschap bekleden en/of van strategisch belang zijn.

Functioneren en positionering Raad Algemene Zaken en Europese Raad
Voor het kabinet blijft het functioneren van de Europese Raad en de Raad Algemene Zaken onderwerp van zorg. De rol van de Raad Algemene Zaken als voorportaal van de Europese Raad komt nog onvoldoende uit de verf. Indien de voorbereiding via de Raad Algemene Zaken verbetert, kan de Europese Raad zich weer gaan toeleggen op het uitzetten van algemene strategische beleidslijnen en prioriteiten. Op hun beurt moeten vakraden adequaat worden voorbereid door raadswerkgroep en Coreper. Hiermee moet op toppen en vakraden meer ruimte komen voor het voeren van politieke discussies.

Transparantie
Het kabinet blijft zich inzetten om de transparantie in de Europese besluitvormingsprocessen te vergroten. Het kabinet blijft zich o.a. inspannen voor aanpassing van de 'Eurowob' aan het Verdrag van Lissabon, de belangrijke jurisprudentie van het Hof van Justitie op dit terrein te codificeren en verdere verruiming van het openbaarheidsregime voor EU-documenten te realiseren. Ook zal het kabinet – waar mogelijk – de classificatie van Raadsdocumenten aan de orde blijven stellen. Daarnaast bepleit het kabinet actieve transparantie van de zijde van de EU, met name ook in het kader van de (deels intergouvernementele) Eurozone-samenwerking. Ten slotte pleit het kabinet voor de aansluiting van de Raad bij het Europees Transparantieregister van Commissie en Europees Parlement, waarmee inzicht wordt geboden over lobbyactiviteiten bij deze instellingen.

Deel III – Vooruitblik

Welvaart
Een open economie als de Nederlandse is gebaat bij een sterke en veerkrachtige Europese economie. Meer dan 20% van onze inkomsten verdienen we door handel en investeringen binnen de Unie (zo'n 120 van de totaal 607 miljard euro in 2012). Het prille economische herstel dat zich sinds zomer 2013 in de EU aftekent, zet naar verwachting dit jaar door. Daarmee verkeren we echter nog niet in veilige wateren. Groeicijfers verschillen sterk tussen lidstaten en het herstel van werkgelegenheid gaat in sommige landen te langzaam. Daarnaast zijn hoge schuldenlasten een risico. Tegelijkertijd worden we de komende jaren meer geconfronteerd met de gevolgen van vergrijzing. Verdere structurele hervormingen in de individuele lidstaten zijn nodig om de groei duurzaam te maken, het risico op instabiliteit te verkleinen en sociale voorzieningen toekomstbestendig te maken. Dit vraagt om politiek en maatschappelijk doorzettingsvermogen.

Eind 2013 hebben Ierland en Spanje met succes hun leningenprogramma's afgerond. Beide landen hebben zich verbonden aan de uitvoering van noodzakelijke maatregelen, zoals structurele hervormingen en herstructurering van de financiële sector. Door de steun uit Europese noodfondsen kunnen beide landen weer op eigen benen staan; er is toegang tot de kapitaalmarkt en rentes op staatsobligaties zijn terug op houdbare niveaus. Portugal en Griekenland werken gestaag verder aan de uitvoering van hun hervormingsprogramma's, hoewel er nog institutionele uitdagingen zijn. In 2014 wordt duidelijk of en in welke vorm vervolg gegeven wordt aan de huidige programma's. Cyprus heeft sinds 2013 een leningenprogramma en zal aankomende jaren werken aan de hervorming van economie en overheidsfinanciën.

Economische en Monetaire Unie
Om het prille herstel van de economische groei in Nederland en de rest van de eurozone structureel te bestendigen, zal het kabinet zich ook in 2014 actief inzetten voor een stabiele en concurrerende eurozone.

De afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet om de economische stabiliteit in Europa te herstellen en overheidsfinanciën op orde te brengen. Nederland heeft daarbij steeds een actieve rol gespeeld. In 2013 is het Stabiliteitsverdrag in werking getreden met regels voor nationale begrotingen. Op nationaal niveau zijn extra waarborgen gecreëerd voor de naleving van de begrotingsregels. Met het two-pack is het toezicht door de Commissie op de begrotingen van eurolanden versterkt. Het kabinet vindt dat er een stevig raamwerk is neergezet om economische en budgettaire onevenwichtigheden in het vervolg tijdig op te sporen en aan te pakken. Voorwaarde is dat de EU effectief uitvoering geeft aan dit instrumentarium en dat landen zelf aan de slag gaan met noodzakelijke structurele hervormingen als onevenwichtigheden gesignaleerd worden. Dáár moet wat het kabinet betreft in 2014 de nadruk liggen.

Voorts moet er aandacht zijn voor de sociale gevolgen van de crisis. Zoals de Europese Raad in december 2012 al heeft geconcludeerd, behoeft de sociale dimensie van de EMU verdere versterking. De hoge werkloosheid en de toenemende armoede in een aantal EU-lidstaten zijn sociaal onacceptabel en op termijn ook onhoudbaar. In het bijzonder als het gaat om jongeren is het belangrijk dat nieuwe perspectieven geschapen worden, dat er weer kansen komen op werk en een fatsoenlijk inkomen, en dat jongeren weer aan hun toekomst kunnen bouwen.

Hoewel sociaal beleid primair een zaak is van nationale overheden, ligt er ook op Europees niveau een opdracht om de sociale dimensie in acht te nemen. Betere monitoring van ontwikkelingen en uitwisseling van best practices tussen lidstaten kan de kwaliteit van het sociale beleid van lidstaten verbeteren en daarmee de sociale stabiliteit in de Unie bevorderen. Eén van de concrete maatregelen die inmiddels in EU-verband is genomen om de sociale dimensie te versterken is de opname van een scorebord met sociale en werkgelegenheidsindicatoren als onderdeel van de jaarlijkse werkgelegenheidsstudie (Joint Employment Report). Deze is in november gepresenteerd als bijlage bij de Jaarlijkse Groeistrategie (Annual Growth Survey). Dit nieuwe instrument kan het inzicht van politieke en ambtelijke beleidsmakers in de sociale situatie van lidstaten vergroten en een goede bijdrage leveren aan de afstemming en uitwisseling van best practices tussen lidstaten.

Het kabinet is positief over toenemende aandacht voor de sociale gevolgen van hervormingen in het kader van de macro-economische onevenwichtigheidsprocedure (MEOP). Het voorstel van de Commissie om sociale gevolgen beter in kaart te brengen bij onderzoeken naar mogelijke onevenwichtigheden kan bijdragen aan een evenwichtig beleidsadvies tijdens het Europees Semester, met als doel de sociale dimensie van de EMU te versterken. Het kabinet is echter wel van mening dat de MEOP en specifiek het scorebord van de MEOP gefocust moet blijven op het identificeren van macro-economische onevenwichtigheden. Het is geen voorstander van het aanpassen of uitbreiden van het hoofdscorebord van de MEOP. Het blijft van belang dat toegenomen aandacht voor sociale aspecten niet leidt tot vermindering van noodzakelijke hervormingsinspanningen.

De inrichting van een minimumloon dient wat het kabinet betreft een nationale bevoegdheid te zijn. Dit uitgangspunt laat onverlet dat het kabinet het belangrijk vindt dat wordt gegarandeerd dat in iedere lidstaat werknemers recht hebben op een billijke beloning dan wel een fatsoenlijke levensstandaard. Het kabinet is van mening dat de lidstaten hiervoor zorg moeten dragen, met inachtneming van hun nationale overlegstelsels en arbeidsmarkten. Daarmee kan ook worden tegengegaan dat zij gedwongen worden elders werk in de Unie te accepteren beneden de daar geldende normen.

Bankenunie
Het kabinet is voorstander van een stapsgewijze totstandkoming van een Europese bankenunie. Een bankenunie kan bijdragen aan het beter functioneren van de EMU en de interne markt. Nederland heeft belang bij een bankenunie gezien de openheid van de Nederlandse economie en de omvang en internationale oriëntatie van de Nederlandse bankensector.

Er is veel werk verricht sinds de Europese Raad in oktober 2012 opriep toe te werken naar een bankenunie: harmonisering en aanscherping van regelgeving, (voorbereiding op) onafhankelijk Europees bankentoezicht en een Europees resolutiemechanisme voor probleembanken. De ECB zal bankbalansen doorlichten van die banken die onder direct ECB-toezicht komen en in samenwerking met de European Banking Authority een stresstest uitvoeren. Het kabinet zet zich in voor een strikte uitvoering van deze doorlichting en stresstests. Begin november 2014 neemt de ECB de nieuwe toezichttaken volledig op zich, tenzij er nog operationele belemmeringen zijn. De komende periode komt het aan op goede implementatie van gemaakte afspraken en verdere voltooiing van de bankenunie.

Lidstaten hebben afspraken gemaakt over het opvangen van eventuele kapitaalverliezen die bij de bankendoorlichting aan de oppervlakte komen. In de eerste plaats private versterking van de balans (bijvoorbeeld via aandelenemissie en inhouden van winsten). Als dat niet mogelijk is, gebruik van nationale (publieke) middelen, met inachtneming van staatssteunregels. Wanneer in uitzonderlijke omstandigheden blijkt dat een lidstaat deze lasten niet zelf kan dragen, kan onder strenge voorwaarden een beroep worden gedaan op het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM).

Naast het Europees bankentoezicht wordt een Europees Resolutiemechanisme (SRM) een belangrijk onderdeel van de bankenunie. Tijdens de Ecofin Raad d.d. 18 december 2013 heeft de Raad hierover een Raadsakkoord bereikt. In het

Raadsakkoord is tevens afgesproken dat de lidstaten die aan het resolutiemechanisme deelnemen een intergouvernementeel akkoord zullen sluiten over de afdracht van bijdragen aan het Europese resolutiefonds en de geleidelijke risicodeling. De komende maanden zullen over het SRM triloogonderhandelingen met het Europees Parlement worden gevoerd. Het streven is de onderhandelingen over zowel het SRM als over het intergouvernementele akkoord voor het einde van de legislatuur van het huidige EP af te ronden. Het kabinet vindt het belangrijk dat zo spoedig mogelijk een gedegen bankenunie tot stand komt. De richtlijn voor herstel en afwikkeling van banken vormt een belangrijke basis voor het SRM, omdat hierin onder andere de regels voor bail-in worden vastgelegd. Hierover is in december jl. een triloogakkoord bereikt tussen de Raad, de Commissie en het Europees Parlement. Het instrument voor directe herkapitalisatie van banken met ESM-middelen is een andere belangrijke stap die bijdraagt aan het verminderen van de link tussen probleembanken en overheden. Het ESM-instrument voor directe herkapitalisatie van banken zal op Europees niveau worden aangenomen, nadat de relevante nationale procedures zijn doorlopen.

De gemaakte afspraken getuigen van een duidelijke omslag van bail-out naar bail-in: waar tijdens de crisis primair de belastingbetaler de rekening betaalde voor falende banken, zullen met de nieuwe regels aandeelhouders en crediteuren van banken zoveel mogelijk aangeslagen worden. Strikte en coherente toepassing van het bail-in instrumentarium blijft voor het kabinet een belangrijk uitgangspunt in de bankenunie.

Evaluatie six-pack
In 2014 wordt het zogeheten six-pack geëvalueerd; het pakket van maatregelen voor versterking van het Europese budgettaire en economische toezicht. Naast een aanscherping en aanvulling van de regels van het Stabiliteits- en Groeipact, omvat het six-pack een richtlijn voor begrotingsraamwerken en een signaleringsmechanisme en correctiemechanisme voor macro-economische onevenwichtigheden. De aandacht van Het kabinet in de evaluatie van het six-pack zal onder andere uitgaan naar de samenhang van de procedures en de rol van de Commissie daarin.

Europees Semester
Het Europees Semester brengt de afspraken over begrotings- en economisch beleid van de lidstaten samen en biedt inzicht in de voortgang in het bereiken van EU-brede beleidsdoelen zoals vastgelegd in de Europa 2020 strategie voor slimme, duurzame inclusieve groei. Dit proces is van groot belang voor het waarborgen van een verantwoord beleid van de lidstaten, m.n. op financieel-economisch gebied. Zo zijn de landenspecifieke aanbevelingen een belangrijke impuls voor het verwezenlijken van nationale structurele hervormingen, het terugdringen en voorkomen van macro-economische onevenwichtigheden en het vergroten van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën in de Unie. Dit helpt om nieuwe kwetsbaarheden te voorkomen. Betrokkenheid van nationale parlementen bij dit proces isn daarbij van groot belang, om zo het budgetrecht recht te kunnen doen. De Commissie zal in 2014 een evaluatie van de Europa 2020-strategie starten.

Het kabinet zet in Europees verband in op een duidelijke focus op hervormingen die de grootste impact hebben op duurzame economische groei, voldoende tijd om deze op nationaal en Europees niveau te bespreken en goede monitoring van de

uitvoering van de aanbevelingen. In de Annual Growth Survey benoemde prioriteiten als groeivriendelijke begrotingsconsolidatie, kredietverlening, groei- en concurrentievermogen, het tegengaan van werkloosheid en andere sociale consequenties van de crisis en het moderniseren van overheden kunnen daarbij inhoudelijk een richtinggevende rol spelen.

Groei en concurrentiekracht
Voor velen is de Europese interne markt, als motor voor groei en banen, het dagelijks bewijs van de kracht van Europese samenwerking. Bedrijven hebben toegang tot ruim 500 miljoen consumenten en burgers hebben een ongekende keuzevrijheid tegen concurrerende prijzen.
Er is binnen de interne markt nog altijd veel onbenut potentieel voor economische groei, vooral op het terrein van diensten en de digitale interne markt. De Commissie heeft berekend dat de implementatie van de dienstenrichtlijn, naar verwachting leidt tot een structureel 0,8% hoger bbp in de EU en dit kan door verdere implementatie verder oplopen tot wel 2,6% bbp in de EU, ofwel meer dan 300 miljard voor de EU. Nederland kan hier met een sterke dienstensector fors van profiteren. Het kabinet zet zich er binnen de EU voor in dit potentieel te benutten om zo het lichte economische herstel te bevorderen.

Met de Single Market Act I en II heeft de Europese Commissie op belangrijke terreinen een impuls gegeven aan verdieping van de interne markt. Het kabinet is verheugd dat veel van deze voorstellen in korte tijd zijn gerealiseerd en dat de Commissie resterende plannen in 2014 met vaart wil oppakken. Daarnaast zet het kabinet zich in 2014 in voor versterking van de randvoorwaarden voor e-commerce, modernisering van het auteursrecht, een ambitieuzere implementatie van de dienstenrichtlijn in diverse lidstaten via landenspecifieke aanbevelingen en een ambitieuze uitvoering van de wederzijdse evaluatie gereglementeerde beroepen. Ook onderzoek en innovatie zijn samen een cruciale pijler van de Europese en Nederlandse concurrentiekracht. Verdere samenwerking bij de totstandkoming van de Innovatie Unie dient de wetenschap en maatschappij en daarmee ook de economie, door het ontwikkelen van nieuwe kennis en technologie gericht op grote uitdagingen zoals vergrijzing en gezond ouder worden, het duurzaam gebruik van grondstoffen en het energie- en klimaatvraagstuk. Nederland benut deze samenwerking tot zijn aanzienlijke voordeel. Het kabinet geeft daarom ook steun aan de verdere ontwikkeling van de Europese Onderzoeksruimte om de barrières op te heffen die onderzoekssamenwerking en een vrij verkeer van kennis en onderzoekers in de Unie nu nog te vaak verhinderen. Ook deelt het kabinet het belang dat uw Kamer hecht aan de Europese programma's die strategische partnerschappen tussen onderzoeks- en onderwijsinstellingen en inkomende en uitgaande mobiliteit van scholieren, studenten en onderzoekers stimuleren en ondersteunen.

Voor transportinfrastructuur is 2014 een belangrijk jaar, waarin een aanvang zal worden gemaakt met afstemming van investeringen van de lidstaten op negen trans-Europese corridors. Voorts levert de landbouwsector ook een belangrijke bijdrage aan groei en banen.

Voor de voltooiing van de interne energiemarkt is 2014 een belangrijke mijlpaal. Het kabinet hecht groot belang aan een goed functionerende Europese energiemarkt als voorwaarde voor duurzame groei en energiezekerheid. Er moeten hier nog flinke stappen gezet worden, zoals harmonisatie van beleid door uitvoering van het derde interne energiemarktpakket, ontwikkeling van energie-

infrastructuur en naleving van EU-regelgeving over marktintegratie. De Europese Raad zal hier in maart aandacht aan besteden.

Ook de Europese landbouwsector levert een belangrijke bijdrage aan groei en banen. Nederland is de tweede agro-exporteur in de wereld met een export van € 79 miljard in 2013. De totale agrosector levert een jaarlijkse bijdrage van 10% aan het bruto nationaal product en ook het aandeel van de werkgelegenheid is met ruim 10% aanzienlijk. De afgelopen jaren is de agrosector opvallend crisisbestendig gebleken. Terwijl de rest van de economie een terugslag heeft gekregen, heeft de agrosector een exportgroei van 5% gerealiseerd. Voor de Nederlandse agrosector is een blijvende, onbelemmerde werking van de Europese interne markt met een Europees level playing field van cruciaal belang om deze stevige economische positie te behouden en verder uit te bouwen. Het vernieuwde Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) biedt daarnaast goede kansen voor de verduurzaming van de land- en tuinbouwsector en het stimuleren van innovatieve oplossingen. Het kabinet acht het van belang dat innovatie en verduurzaming van productiemethoden ook in de nationale implementatie van het nieuwe GLB centraal staan.

Europese begroting

2014 is het eerste jaar onder het nieuwe Meerjarig Financieel Kader van de Unie. Op bijna alle terreinen zijn uitgavenprogramma's vernieuwd, die met ingang van dit jaar inwerking zijn getreden. Deze programma's zijn meer dan in de voorgaande periode het geval was gericht op concurrentievermogen en groei. De omvang van de EU-begroting zal zich moeten voegen naar de plafonds van het nieuwe MFK. Dat heeft ertoe geleid dat de begroting voor 2014 in zowel betalingen als vastleggingen 6% lager ligt dan de uiteindelijke EU-begroting van 2013. De ruimte voor aanvullende begrotingen is daarbij bovendien kleiner geworden dan in voorgaande jaren. In de loop van het jaar zal ook een gewijzigd Eigen Middelen Besluit (EMB) ter goedkeuring aan beide Kamers worden voorgelegd. De wijzigingen aan het EMB vloeien voort uit de afspraken tijdens de Europese Raad van 7 en 8 februari 2013 over het nieuwe Meerjarig Financieel Kader en liggen thans voor advies bij het Europees Parlement. Vervolgens zullen alle lidstaten het gewijzigde EMB ter goedkeuring aan hun parlement moeten voorleggen alvorens deze in werking kan treden. Het kabinet streeft naar meer transparantie en betere controle op de besteding van EU-middelen. Een beter beheer en verantwoording over de besteding van Europese middelen blijft voor het kabinet prioriteit. Ook hecht het kabinet aan adequate bestrijding van fraude waardoor de financiële belangen van de Unie worden geschaad.

Fiscaliteit

Het kabinet staat positief tegenover het Commissievoorstel voor harmonisatie van de BTW-aangifte, op voorwaarde dat het huidige Nederlandse BTW-stelsel niet aan effectiviteit verliest en administratieve lasten voor bedrijven beperkt blijven. Tevens is het kabinet voorstander van automatische informatie-uitwisseling en spoedige aanname van de aangepaste Spaartegoedenrichtlijn. Dit zou het mogelijk maken voor alle lidstaten om automatisch informatie uit te wisselen over banktegoeden. Hierdoor zijn belastingdiensten beter in staat om belasting te heffen op inkomsten uit spaartegoeden die een belastingplichtige in een andere lidstaat aanhoudt. Nederland zet zich in voor een spoedige Europese oplossing voor de huidige verschillen in het BTW-tarief tussen digitale boeken en kranten enerzijds, en op fysieke dragers zoals papier, cd-rom etcetera anderzijds.

Directe belastingen zijn primair een bevoegdheid van de lidstaten. Dit weerhoudt de Commissie er niet van om met initiatieven op dit gebied te komen. Deze ontwikkelingen worden door het kabinet kritisch gevolgd, waarbij het kabinet in beginsel een positieve grondhouding heeft met betrekking tot voorstellen die daadwerkelijk misbruik aanpakken, transparantie vergroten en de interne markt versterken. Daarbij wordt steeds het belang van de Nederlandse economie, de Nederlandse begroting en het Nederlandse belastingstelsel scherp voor ogen gehouden. Daarnaast legt het kabinet de nadruk op afstemming met initiatieven die op mondiaal niveau worden genomen, bijvoorbeeld in de OESO om belastingfraude en belastingontduiking tegen te gaan.

Waarden
Voor een optimale werking van de interne markt en een gelijk speelveld voor alle deelnemers is het essentieel dat burgers en bedrijven binnen de Europese publieke ruimte kunnen rekenen op een vergelijkbaar beschermingsniveau en dezelfde rechten. De waarden verbonden aan de rechtsstaat en vrijheid moeten overal in de EU gedeeld worden; alle EU-lidstaten moeten de toets van rechtsstatelijkheid kunnen doorstaan. Wederzijds vertrouwen in elkaars rechtstatelijke systemen bevordert de samenwerking in het gehele Europese beleidsspectrum. Het kabinet ziet de verdere ontwikkeling van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht als essentieel voor het realiseren van de doelstellingen van de Europese Unie.
Rechtsstatelijkheid
Nederland deelt fundamentele waarden als vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en respect voor de mensenrechten met andere lidstaten. Deze waarden zijn vast gelegd in het Verdrag betreffende de Europese Unie en in het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie. De Europese waardengemeenschap vraagt continu onderhoud. Het kabinet zet zich daarom, met gelijkgezinde partners, in voor een mechanisme dat in de EU de dialoog over de rechtsstatelijke ontwikkelingen in de brede zin van het woord mogelijk moet maken, zowel op structurele als op ad hoc basis. Hierbij ligt het primaat bij de lidstaten, maar is er een duidelijke, afgebakende rol voor de Commissie weggelegd. De ideeën van het kabinet over de versterking van de monitoring van deze fundamentele waarden binnen de EU vinden weerklank bij diverse Europese partners, instellingen, ngo’s en denktanks. Ook het AIV-advies over rechtsstatelijkheid levert een waardevolle bijdrage aan het discours. Het kabinet ziet in dit verband eveneens uit naar de ideeën van de AIV in het aanstaand advies over rechtsstatelijkheid in de EU. Goed functionerende instellingen waaronder de rechterlijke macht dragen bij aan een gelijk speelveld en aan het voorkomen van willekeurige behandeling van burgers en bedrijven in andere lidstaten.

Het kabinet ziet de ideeën van de Commissie op dit terrein met interesse tegemoet. Deze bieden een basis voor nadere gedachtenvorming over een EU-instrumentarium op dit terrein. Belangrijk uitgangspunt voor het kabinet is synergie met bestaande instrumenten binnen de Unie - zoals het Justitie Scorebord, inbreukzaken en het Schengenevaluatiemechanisme - en buiten de Unie, met name in de Raad van Europa. Oude en nieuwe mechanismen moeten elkaar versterken en aanvullen. Onnodige overlap en administratieve lasten moeten worden voorkomen. Het kabinet zal een constructieve rol in de discussie blijven spelen. In dit verband geldt dat het kabinet de voortgang van Roemenië en Bulgarije bij de hervorming van de rechterlijke macht en de bestrijding van corruptie en de georganiseerde misdaad kritisch zal blijven volgen. Genoemde

landen zullen spoedig en strikt moeten voldoen aan de voorwaarden gesteld binnen het Coöperatie- en Verificatiemechanisme.

Mensenrechten in het externe beleid
Mensenrechten vormen de 'zilveren draad' in het extern beleid van de Europese Unie. Met de aanstelling van een EU Speciale Vertegenwoordiger voor Mensenrechten heeft het Europese mensenrechtenbeleid tot tevredenheid van Het kabinet een gezicht gekregen. Door intensieve Europese samenwerking in multilaterale fora heeft de EU een duidelijke stem als het over mensenrechten gaat. Een stem die wordt gehoord. In Europees verband zijn in 2013, mede door Nederlandse inspanningen, richtsnoeren voor LHBT-rechten aangenomen. In 2014 werkt de Unie aan richtlijnen over vrijheid van meningsuiting. Daarnaast blijft de EU zich hard maken voor andere Nederlandse prioriteiten, zoals vrouwenrechten en de bescherming van mensenrechtenverdedigers. Het Europees Instrument voor Democratie en Mensenrechten (EIDHR) heeft de bescherming van mensenrechtenverdedigers als prioriteit toegevoegd voor de periode 2014-2020.

Samenwerking op het terrein van Veiligheid en Justitie
Met de totstandkoming van een nieuw meerjarig JBZ-beleidskader voor de periode vanaf 2015 in het vooruitzicht ligt er een belangrijke kans voor Nederland om de Brusselse agenda voor de toekomst mee te bepalen. In 2014 zal de EU een JBZ-meerjarenprogramma vaststellen, als opvolging van het huidige Stockholm Programma. Onder dit beleidskader is veel wetgeving tot stand gekomen. Het implementeren ervan is tijdrovend en complex. In een volgend programma zou volgens het kabinet de nodige nadruk moeten liggen op consolidatie en optimale uitvoering van bestaande instrumenten in nationale regelgeving en in de praktijk. Daarnaast moet het voldoende duidelijk zijn wat de gevolgen zijn van voorgestelde maatregelen, vooral wat betreft kosten en de effecten voor de uitvoeringspraktijk. Het kabinet hecht veel waarde aan de samenwerking op een aantal JBZ-terreinen en acht het van belang die samenwerking, afhankelijk van de maatschappelijke ontwikkelingen en praktijkbehoeften, op deze terreinen verder te brengen. Daarbij kan, bij onderwerpen als de bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit, naast samenwerking op EU-niveau ook regionale of bilaterale samenwerking aangewezen zijn, bijvoorbeeld op het praktisch-operationele vlak.

Het kabinet zet bij het volgende JBZ-meerjarenprogramma in op de thema's cyber security, bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit, ontwikkeling van de Europese Forensische Ruimte, financieel rechercheren, goede implementatie van het instrumentarium slachtoffers, bestuursrechtelijke grensoverschrijdende samenwerking, verdere consolidering van het gemeenschappelijk asielbeleid en tegengaan van negatieve neveneffecten van het vrij verkeer van werknemers. Ook de bevordering van de rechtsstaat in de Europese Unie staat hoog op de Nederlandse agenda.

In zijn algemeenheid hecht het kabinet aan versterking van de samenwerking op strafrechtelijk gebied als deze zich concentreert op het opheffen van lacunes in de bestaande samenwerking of het voorkomen van veilige havens voor grensoverschrijdende criminaliteit.

Een effectieve besteding van EU-middelen, een goede verantwoording daarvan en adequate bestrijding van fraude waardoor de financiële belangen van de Unie worden geschaad is van groot belang en behoeft een multidisciplinaire aanpak.

Daartoe behoort ook de strafrechtelijke samenwerking. In de zomer van 2012 presenteerde de Commissie een voorstel voor de bestrijding van EU-fraude door middel van het strafrecht, dat een herziening van de bestaande strafbaarstellingen inhield. Een jaar later volgde het voorstel van de Commissie tot de oprichting van een Europees Openbaar Ministerie (EOM), dat mede op basis van de herziene strafbaarstellingen zou moeten opereren. Het kabinet plaatste forse kanttekeningen bij het voorstel en ook het parlement riep het kabinet middels een motie (Kamerstuk 32 317, nr. 189) op niet in te stemmen met het voorstel.

Daarnaast hebben voldoende parlementen, waaronder het Nederlandse parlement, een subsidiariteitsbezwaar tegen het voorstel gemaakt om de Commissie tot heroverweging van het voorstel te dwingen. De Commissie heeft op een later tijdstip formeel meegedeeld geen aanleiding te zien het voorstel te wijzigen. De verantwoordelijke Commissaris heeft in december 2013 in de Raad echter alsnog aangegeven een aanpassing van het voorstel in voorbereiding te nemen. Het kabinet wacht dit herziene voorstel af.

De publiciteit over wereldwijde spionagepraktijken heeft de roep om de bescherming van privacy versterkt. Mensen vragen zich af tot hoever het belang van nationale veiligheid – een nationale verantwoordelijkheid - opweegt tegen schending van hun privacy. Het kabinet wil dat landen voldoende waarborgen bieden voor de privacy van burgers. Het steunt het initiatief van de EU en de Verenigde Staten om tegen de zomer een overeenkomst over gegevensbescherming te sluiten. De Europese Commissie heeft ook voorstellen gedaan om in EU-verband de bescherming van persoonsgegevens te verbeteren. Nu is die bescherming binnen de Unie gefragmenteerd en onvoldoende toegesneden op de behoefte van burgers en bedrijven om grensoverschrijdend zaken te kunnen doen. Het kabinet steunt de voorstellen van de Commissie op hoofdlijnen. Er moeten een goede balans gevonden worden tussen de belangen van burgers, bedrijven en effectief gezamenlijk optreden.

Vrij verkeer van werknemers

De voordelen van het vrij verkeer van werknemers zijn voor Nederland evident: de economische baten van EU-arbeidsmigratie zijn groter dan de lasten. Bovendien is het een belangrijk instrument voor een goede werking van de arbeidsmarkt. Er zijn echter ook schaduwkanten voor migrerende EU-werknemers en Nederlandse werknemers als het gelijke speelveld op het gebied van arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden in het gedrang komt. Het kabinet zet daarom nationaal stevig in op de aanpak van oneerlijke concurrentie en schijnconstructies op de arbeidsmarkt en het tegengaan van uitbuiting van buitenlandse werknemers.

Veel van deze problemen hebben een grensoverschrijdende dimensie en vragen daarom samenwerking in internationaal verband. Om die reden heeft Nederland, vooruitlopend op de opening van de arbeidsmarkt voor Bulgaarse en Roemeense werknemers per 1 januari jl., met Roemenië en Bulgarije afspraken gemaakt over de aanpak van fraude en misbruik, verbeterde gegevensuitwisseling en voorlichting over kansen op de Nederlandse arbeidsmarkt. Onlangs zijn met Polen overeenkomstige bilaterale afspraken gemaakt. Naast bilaterale afspraken is het noodzakelijk dat op EU-niveau voor de gesignaleerde problemen beleid ontwikkeld wordt. De inzet van het kabinet in de Unie is er op gericht om tot een brede

coalitie van gelijkgestemde lidstaten te komen, zodat passende EU-maatregelen kunnen worden afgesproken om uitbuiting, schijnconstructies en daardoor verdringing van nationaal arbeidsaanbod tegen te gaan.

Asiel, migratie en grensbewaking
De recente tragedies van asielzoekers die met gammele boten Europa proberen te bereiken hebben de discussie over een Europese aanpak van vluchtelingenstromen verder aangewakkerd. We moeten voorkomen dat mensen op deze manier hun leven op het spel zetten. Het is daarom belangrijk dat zij in hun eigen land in veiligheid kunnen leven en dat ze kansen krijgen om daar een goede toekomst op te bouwen.

Dat is de reden waarom Nederland samen met andere landen binnen en buiten de EU blijft werken aan internationale stabiliteit en economische ontwikkeling. De rol van grensbewakingsagentschap Frontex zal verder worden versterkt. Nederland zal via Frontex-operaties actief blijven bijdragen aan de bewaking van de buitengrenzen van de Unie. Bovendien is het kabinet gelukkig met het voornemen ook op Europees niveau mensensmokkel harder aan te pakken. Ook stuurt het kabinet aan op effectieve uitvoering van afspraken met landen van herkomst over terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers en andere vreemdelingen zonder rechtmatig verblijf.

Ten aanzien van de toetreding van Roemenië en Bulgarije tot de Schengenzone blijft het kabinet op het standpunt dat voortgang in de noodzakelijke hervormingen van de rechtsstaat, de strijd tegen corruptie en – in het geval van Bulgarije – tegen georganiseerde misdaad leidend blijft voor besluitvorming op dit terrein.

Wereld
Nationaal versus Europees
De Europese Unie stelt Nederland in staat zijn invloed in de wereld vergroten. Op steeds meer gebieden geven gelegenheidscoalities de doorslag. Juist dan is het goed om een beroep te doen op het gewicht van de Unie. Dat is vele malen groter dan het gewicht van individuele lidstaten, groot of klein. De EU doet ertoe in de wereld: als grootste handelsblok, leverancier van veiligheid, grootste donor en soft power die wereldwijd aantrekkingskracht uitoefent op mensen. Velen buiten de EU voelen waar de Europese Unie voor staat: voor de mogelijkheid eigen keuzes te maken in vrijheid, welvaart en veiligheid. Een verdienste die wij hier soms uit het oog lijken te zijn verloren, en hoe dan ook niet aan de Europese integratie wensen toe te schrijven.

Nederland investeert in goede bilaterale betrekkingen met grootmachten, maar de EU is het beste in staat met deze landen strategische partnerschappen aan te gaan en (groepen van) landen met elkaar te verbinden met politieke akkoorden, dialogen en vrijhandelsverdragen. Dat is in het Nederlands belang. Als Europese en Amerikaanse onderhandelaars er in slagen een vrijhandelsakkoord overeen te komen zal Nederland hiervan profiteren. Dit jaar zijn er top-overleggen tussen de EU en Afrika, Azië (ASEM), Brazilië, Oekraïne, de Verenigde Staten, China, Japan, India, Zuid-Afrika en de Russische Federatie. Het kabinet wil het momentum van deze bijeenkomsten aangrijpen om partnerschappen te smeden die gebaseerd zijn op wederzijdse belangen.

Dat het kabinet een positieve keuze maakt voor een overtuigend Europees extern optreden en hier ruimte ziet voor meer Europese samenwerking, betekent niet dat méér Europa op alle terreinen aan de orde is. Handelsbevordering is een terrein dat lidstaten, Nederland ook, liever in eigen hand houden. Voor culturele diplomatie geldt hetzelfde. Er zit wel degelijk een grens aan wat de Unie kan betekenen voor lidstaten. Méér Europa in het buitenlands beleid moet bovendien hand in hand gaan met democratische verankering op nationaal niveau.

Geïntegreerd extern beleid

De Europese Unie heeft meerwaarde vanwege het brede instrumentarium dat zij tot haar beschikking heeft en omdat zij nagenoeg wereldwijd is vertegenwoordigd. Dit stelt de Unie in staat een geïntegreerd en coherent extern beleid te voeren, hoewel dat in de praktijk niet altijd eenvoudig blijkt. Toch zijn belangrijke stappen gezet. Voorbeelden zijn de Europese respons op externe crises en conflicten en de aanpak van illegale migratiestromen in de Middellandse Zee-regio. De Mededeling die de EDEO en de Commissie hierover eind 2013 presenteerden zal aan een geïntegreerde benadering van het extern beleid nadere invulling geven.

Het kabinet heeft bij de herziening van de instrumenten voor het extern beleid voor de periode 2014-2020 met succes ingezet op een aanpak waarbij Europese steun wordt afgestemd op de noden, capaciteiten en (hervormings)prestaties van partnerlanden. Ook heeft het kabinet zich sterk gemaakt voor het vergroten van de slagkracht en flexibiliteit van de Commissie als uitvoerende instantie, zonder dat lidstaten zeggenschap verliezen over de essentiële onderdelen van het instrumentarium. Het Europees Parlement heeft in de onderhandelingen over de instrumenten van het extern beleid een stevige positie verworven met betrekking tot de programmering van Europese steun aan derde landen.

Europese ontwikkelingssamenwerking

Ontwikkelingssamenwerking is een parallelle bevoegdheid die EU en lidstaten naast elkaar en gelijktijdig kunnen uitoefenen. Het kabinet is van mening dat de Europese ontwikkelingssamenwerking duidelijk meerwaarde heeft, om een aantal redenen. Allereerst heeft de EU gezien het volume van de steun die zij verstrekt potentieel grote invloed op ontwikkelingen in partnerlanden. Door een stevige politieke dialoog kan de Unie deze leverage nog vergroten en hervormingen ondersteunen. Daarnaast heeft de EU een breed instrumentarium ter beschikking dat haar bij uitstrek in staat stelt een geïntegreerde benadering te voeren en dat beleidscoherentie voor ontwikkeling ten goede zou moeten komen. Bij dat laatste wordt vooral gedacht aan het voorkomen van negatieve effecten van EU (niet-hulp) beleid voor ontwikkelingslanden door betere monitoring en evaluatie. Bovendien is de Unie breed vertegenwoordigd, ook in fragiele staten, en kan zij problemen regionaal benaderen; lidstaten zijn hier dikwijls minder goed toe in staat.

De Unie heeft een groot coördinerend vermogen en zet in 2014 sterk in op gezamenlijke programmering tussen EU en lidstaten. Het kabinet steunt die wens, ook in de Nederlandse partnerlanden: gezamenlijk programmeren voorkomt versnippering van inspanningen en levert efficiency winst op, ook aan de kant van de partnerlanden. Nederland zal in 2014 samen met de EU en andere lidstaten nauw aansluiten bij het programmeringsproces in landen die steun ontvangen van de EU, en scherp in de gaten houden of steunverlening geschiedt op basis van de afspraken die zijn vastgelegd in de verschillende verordeningen voor de instrumenten van het extern beleid en het Europees Ontwikkelingsfonds. Andere

prioriteiten in 2014 betreffen een gezamenlijke voorbereiding op een post-2015 ontwikkelingskader en de financiering daarvan.

Europese defensiesamenwerking
De Europese Raad in december 2013 heeft een groot aantal voorstellen bekrachtigd om de effectiviteit en zichtbaarheid van het Gemeenschappelijk Veiligheids en Defensiebeleid te verhogen, capaciteiten samen te ontwikkelen en de defensiemarkt en industrie te versterken. Uit de Raadsconclusies spreken de noodzaak en het potentieel van verdieping van samenwerking op het terrein van veiligheid en defensie. De Europese Raad heeft besloten halverwege 2015 de vooruitgang te bespreken. Nederland zal in 2014 bijdragen aan de voortvarende uitwerking van voorstellen op terreinen zoals de geïntegreerde benadering, de maritieme veiligheidsstrategie, capaciteitenversterking door 'pooling and sharing', transparantie en harmonisering van beleid en planning, gezamenlijk veiligheidsonderzoek en het verbeteren van de toegang van het midden- en kleinbedrijf (mkb) tot de internationale toeleveringsketens van de defensie-industrie. Een geloofwaardig extern optreden van de Unie vereist dat alle lidstaten hieraan een passende (militaire) bijdrage kunnen leveren.

Externe vertegenwoordiging van de Unie
Het kabinet wil dat de EU slagvaardig kan optreden op het internationaal toneel. Met die doelstelling werden een Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid en een Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) ingesteld. Een slagvaardig en effectief extern beleid vereist discipline en vertrouwen van lidstaten: zij moeten zich willen verbinden aan een gezamenlijk optreden. De bevoegdheidsverdeling in de Verdragen is daarbij leidend. Dat lidstaten in voorkomende gevallen ruimte geven aan de EU is een logisch uitvloeisel van de wens het extern optreden van de Unie te versterken. Een Europese zetel in de Veiligheidsraad komt niet tot stand zonder eerst met één Europese stem te spreken in VN-fora.

Het kabinet wil de EDEO in staat stellen beter in te spelen op geopolitieke ontwikkelingen. De aanbevelingen uit de evaluatie van de EDEO zullen in 2014 vertaald worden in maatregelen. Voor Europese consulaire samenwerking is er maar beperkt draagvlak. Het kabinet ziet hier wel mogelijkheden en zal zich hiervoor blijven inspannen, mede vanwege de bezuinigingen op het postennet. Het kabinet zal vooral zoeken naar pragmatische samenwerking met lidstaten en/of de EU-delegatie op plaatsen waar Nederland niet zelf is vertegenwoordigd, naast verdere digitalisering van consulaire dienstverlening.

Uitbreiding
Na de toetreding van Kroatië tot de EU in 2013 zullen er de komende jaren geen nieuwe lidstaten bijkomen. In IJsland wacht men het referendum over het voortzetten van de toetredingsonderhandelingen af. Onderhandelingen met Turkije verlopen moeizaam, de recente opening van één hoofdstuk ten spijt. De landen van de Westelijke Balkan hebben zonder meer allen een toetredingsperspectief. Hun integratie in de Unie zal de stabiliteit in de regio en in Europa ten goede komen. Maar ook deze landen bepalen zelf het tempo van hun toenadering. Onderhandelingen met Montenegro gaan door, met volop aandacht voor de noodzakelijke rechtsstaathervormingen. Toetredingsonderhandelingen met Servië werden op 21 januari van dit jaar geopend. Voor Macedonië is het perspectief somberder: zolang een oplossing voor de naamkwestie zich niet aandient, stagneert het traject op weg naar lidmaatschap. Voor Albanië komt

kandidaat-lidmaatschap mogelijk in zicht in 2014, waarna nog een lange weg te gaan is voordat toetredingsonderhandelingen kunnen worden geopend. Met Kosovo wordt in 2014 naar verwachting een Stabilisatie- en Associatieakkoord afgesloten. Bosnië-Herzegovina is de hekkensluiter: het gebrek aan politieke wil in dat land staat enige voortgang in de weg. Hopelijk luiden verkiezingen in 2014 een breuk met het verleden in.

Nabuurschapsbeleid
De Oostelijke en Zuidelijke buurlanden van de Unie maken een moeilijke periode van transitie door. Sommige landen volharden in pijnlijke hervormingen die perspectief bieden, in andere landen lijkt er weinig over van de 'lente' die een aantal jaar geleden leek te zijn aangebroken. De EU staat klaar haar buurlanden in hun transitie te steunen. Aan het nabuurschapsbeleid ligt een incentive based benadering ten grondslag: landen die goed hervormen, kunnen een diepere politieke associatie en economische integratie tegemoet zien, zonder dat deze echter uitmondt in een lidmaatschapsperspectief. Met Moldavië en Georgië zullen in 2014 naar verwachting Associatieakkoorden inclusief vrijhandelsverdragen worden getekend. Ook voor Oekraïne blijft de deur open, als het land aan de gestelde voorwaarden voldoet. Voor de zuidelijke partners geldt dat de Unie in 2014 hun transitie blijft steunen met een op maat gesneden programma. Nederland zal een seminar organiseren in samenwerking met Clingendael om te bezien hoe de EU haar instrumentarium het best kan inzetten om haar leverage in deze transitielanden te maximaliseren.

Handelspolitiek
De gemeenschappelijke handelspolitiek is bij uitstek een terrein waarop de EU haar meerwaarde bewijst. Als grootste economie en grootste markt ter wereld is de Unie een aantrekkelijke handelspartner. De vele bilaterale vrijhandelsakkoorden van de EU zijn daarvan het bewijs. Met onder andere de Verenigde Staten en Japan zijn onderhandelingen gaande; met Canada en Singapore werden onlangs ambitieuze akkoorden afgesloten. Deze overeenkomsten dragen substantieel bij aan economische groei en werkgelegenheid in Nederland. De economische slagkracht van de Unie levert bovendien concessies op van onze handelspartners die Nederland alleen niet kan bedingen. Dat de 9e ministeriële bijeenkomst in WTO-kader in december 2013 op Bali tot een akkoord wist te komen, is winst voor de wereldhandel, en daarmee voor Nederland.

Klimaat, energie en grondstoffen
De internationale klimaatonderhandelingen staan hoog op de Europese agenda. In 2015 moet in Parijs een nieuwe VN-klimaatakkoord afgerond worden. In 2014 zal de EU zijn inzet formuleren. Het kabinet hoopt dat de Europese Raad van maart a.s. een besluit kan nemen over het EU broeikasgas-reductiedoel. Daarmee kan de EU de internationale onderhandelingen over het klimaatakkoord een nieuwe impuls geven. Er is een langetermijnvisie op klimaat en energie nodig om tijdig kosteneffectieve maatregelen te kunnen nemen die de klimaatdoelstellingen verwezenlijken en onze energievoorziening veilig en betaalbaar te houden. Daarnaast zal de EU in 2014 werken aan de uitvoering van de het actieplan voor de energierelaties met derde landen. Naast CO2-reductie is de financiering van klimaatactiviteiten in ontwikkelingslanden een belangrijk onderwerp in de klimaatonderhandelingen. En marge van de AVVN in september 2014 zal een speciale top van Ban Ki-Moon plaatsvinden die moet dienen als aanjager van mondiale verandering naar een koolstorfarme economie. Europa en Nederland

zullen samen met andere ontwikkelde landen naar verwachting onder andere meer duidelijkheid moeten geven over hun inzet hoe de internationale klimaatfinanciering in ontwikkelingslanden toe kan groeien naar de in Kopenhagen (2009) collectief toegezegde 100 miljard US-dollar per jaar in 2020.

Duurzame groei draagt bij aan het Europese concurrentievermogen. Door in te zetten op een efficiënter gebruik van grondstoffen en afvalstoffen en energie-efficiëntie snijdt het mes aan twee kanten: lagere milieudruk én minder kosten voor consumenten en bedrijven. Het kabinet hecht veel waarde aan initiatieven van de Commissie voor efficiënt hulpbronnengebruik en afval. Hiermee komt de circulaire economie een stap dichterbij. Elke lidstaat heeft hier weliswaar een verantwoordelijkheid, maar op Europees niveau moeten deze activiteiten opgepakt, gestimuleerd en afgestemd worden om effectiever te zijn. Dit vereist dat de diensten van de Commissie tot betere integratie en afstemming van beleidsvelden komen. De Europa 2020 strategie met de zeven kerninitiatieven en de routekaart naar een grondstof efficiënt Europa had hiervoor veel potentie, maar deze is nog weinig benut. Te denken is aan uitbreiding van de Eco-design richtlijn en bredere toepassing van een ketenaanpak volgens sustainable sourcing, zoals in het Initiatief Duurzame Handel van onder meer Nederland en Denemarken.

Addendum: voortgangsrapportage subsidiariteit

Zoals verzocht door uw Kamer tijdens het plenaire debat over de subsidiariteitsexercitie op 19 september 2013 wordt hierbij ingegaan op de tot dusverre gevolgde aanpak en de stand van zaken.

De uitkomst van de Nederlandse subsidiariteitsexercitie (Kamerstuk 33551/22112, nr. F) omvat 54 specifieke actiepunten en 9 meer algemeen gestelde aanbevelingen. Alle departementen zijn bij de totstandkoming betrokken, en via hen ook een groot aantal belanghebbenden. De Europese Commissie toonde tot op het hoogste niveau haar grote belangstelling en gedurende de hele exercitie is vanuit Nederland nauw contact gehouden met de Commissie.

De uitkomsten van de inventarisatie trokken brede belangstelling: steunbetuigingen vanuit een aantal andere lidstaten en veel media-aandacht ook in internationale pers. Via ambassades in alle EU-hoofdsteden zijn andere EU-lidstaten steeds geïnformeerd.

De parlementaire behandeling verliep via twee plenaire debatten: eerst het debat voor de Europese Raad van juni, meteen na de publicatie van de uitkomsten, en vervolgens opnieuw een plenair debat op 19 september 2013 met de minister-president en de minister van Buitenlandse Zaken, speciaal gewijd aan de subsidiariteitsexercitie. Dit debat resulteerde in steun op hoofdlijnen vanuit uw Kamer voor de uitkomsten van de exercitie, en steun voor de voorgenomen opvolging in EU-verband. Er zou dus niet alleen een verzoek vanuit Nederland aan de Commissie worden gedaan om een inventarisatie te maken, zoals in regeerakkoord was opgenomen, maar ook een poging worden ondernomen door Nederland om dit breder te trekken en alle lidstaten gezamenlijk, dus ‘de Raad’, met een signaal te laten komen richting Europese Commissie, en ook het

Europees Parlement, dat meer en betere focus van de EU nodig is. Dit onder het motto: 'Europees wat moet, nationaal wat kan.'

Het kabinet zegde ook toe de Kamers op de hoogte te houden van de voortgang op de 54 individuele actiepunten die uit de exercitie naar boven zijn gekomen. Daartoe treft u in bijlage bij deze Staat van de Europese Unie een integraal overzicht aan, uitgesplitst per raadsformatie. Het kabinet ziet erop toe dat deze en soortgelijke voorstellen in de reguliere onderhandelingen in EU-verband de vereiste aandacht krijgen.

De negen algemene aanbevelingen
Ook de negen algemene aanbevelingen uit de subsidiariteitsexercitie zijn – voor zover dat al mogelijk is – reeds geïncorporeerd in de Nederlandse positiebepaling in EU-verband. Het gaat om:

1. Elk optreden van de EU dient te worden gemotiveerd op basis van een duidelijke rechtsgrondslag in de Verdragen. De grondslag dient klip en klaar geschreven en bedoeld te zijn voor het optreden dat wordt voorgesteld. De Europese Commissie dient zich te onthouden van voorstellen waarvoor het verband met die rechtsgrondslag te indirect en onzeker is ('creeping competences').

Dit is een vast onderdeel van de analyse van nieuwe Commissievoorstellen, waarover de Kamer wordt geïnformeerd via de zogenaamde BNC-fiches. Een recent voorbeeld waaruit blijkt dat de Commissie in de ogen van het kabinet nog niet altijd handelt conform deze aanbeveling, is het voorstel voor een verordening betreffende nieuwe psychoactieve stoffen en een richtlijn tot wijziging van Kaderbesluit inzake de definitie van drugs, die gepubliceerd werden op 17 september 2013 en waarover beide Kamers op 15 november 2013 een BNC-fiche ontvingen. In de ogen van Nederland en meerdere andere lidstaten beroept de Commissie zich in deze voorstellen ten onrechte op de rechtsgrondslag voor de interne markt, terwijl het in materiële zin gaat om drugsbeleid, en dus volksgezondheid. Zoals wordt toegelicht in het BNC-fiche is het kabinet mede om deze reden kritisch ten aanzien van dit voorstel.

2. Als voor een bepaald beleidsterrein in de Verdragen geen bevoegdheid voor de EU is vastgelegd en de Europese Commissie derhalve geen wet- en regelgeving kan voorstellen, dient de Commissie in beginsel ook af te zien van het uitbrengen van – niet bindende – mededelingen of aanbevelingen of op een andere manier activistisch te zijn op dat beleidsterrein.

Mede naar aanleiding van de subsidiariteitsexercitie kijkt het kabinet nu extra kritisch naar niet-wetgevende initiatieven van de Commissie op terreinen waarop de EU een aanvullende bevoegdheid heeft. Dat betekent niet dat er een categorisch Nederlands 'nee' op alle initiatieven op deze terreinen geldt, maar wel dat extra goed wordt gekeken naar de toegevoegde waarde van dergelijke initiatieven. Mede in dit licht heeft het kabinet zich recentelijk bijvoorbeeld uiterst kritisch opgesteld ten aanzien van de aanbeveling over gezondheidsbevorderende lichaamsbeweging (Kamerstuk 22112, Nr. 1712).

3. Daar waar onder de lidstaten in de Raad breed gedeelde bezwaren bestaan tegen EU-regelgeving, bijvoorbeeld uit hoofde van subsidiariteit, kunnen zonder dat het acquis behoeft te worden aangepast politieke afspraken worden gemaakt

tussen de Raad en de Commissie, waarin wordt vastgelegd dat laatstgenoemde zal afzien van nadere initiatieven op het betreffende terrein.

Een dergelijke politieke afspraak zal mogelijk deel uitmaken van de follow-up van de subsidiariteitsexercitie in EU-verband, waar het kabinet zich op dit moment actief voor inzet.

4. EU-regelgeving dient zich waar mogelijk te richten op hoofdlijnen en op te bereiken doelen in plaats van gedetailleerd voor te schrijven hoe die doelen bereikt moeten worden. Een te grote mate van detail en een te grote nadruk op uniformiteit in EU-regelgeving kunnen leiden tot onnodige en ongewenste impact op nationale uitvoeringsmodaliteiten en –kosten. Waar mogelijk dienen lidstaten ruimte te hebben voor het gebruik van middelen die in hun specifieke situatie het meest effectief zijn ten opzichte van het te bereiken resultaat.

Ook in soortgelijke verwante initiatieven van andere lidstaten de afgelopen maanden zijn aanbevelingen gedaan die in deze zelfde richting gaan. Het kabinet zal hier bij nieuwe individuele voorstellen extra alert op zijn en zal zich er bovendien voor inzetten, ook door zich te beroepen op die verwante initiatieven, dat deze aanbeveling deel uitmaakt van de follow-up van de subsidiariteitsexercitie in EU-verband.

5. De (uitvoerings-)kosten die voortvloeien uit EU-regelgeving, zowel op EU-niveau als op nationaal niveau, dienen door de Commissie in haar voorstellen zo expliciet mogelijk te worden uitgewerkt.

In de EU bestaat brede overeenstemming dat het wenselijk is dat de uitvoeringskosten zo helder mogelijk worden vastgelegd bij de presentatie van nieuwe wetgevingsvoorstellen. Opname van deze aanbeveling in de follow-up in EU-verband zou in dat licht mogelijk moeten zijn.

6. Om zeker te stellen dat EU-regelgeving in de juiste verhouding staat tot het doel dat ermee wordt beoogd (proportionaliteit), kan nog beter en structureler gebruik worden gemaakt van impact assessments en dienen waar nodig horizon- en evaluatiebepalingen te worden ingebouwd, zodat eventuele onvoorziene nadelige gevolgen kunnen worden 'bijgestuurd'.

Ook andere lidstaten hebben recentelijk gewezen op het belang van betere impact assessments. Opname van dit element in de Europese follow-up van de subsidiariteitsexercitie ligt in dat licht voor de hand.

7. Lidstaten dienen maximaal betrokken te worden zodra voor hen relevante EU-regelgeving tot stand komt via uitvoeringshandelingen, gedelegeerde handelingen of uitvoering en uitwerking door agentschappen. Daarbij dient zoveel mogelijk rekening gehouden te worden met de uitvoeringspraktijk in lidstaten. Er blijven voorbeelden van regelgeving met grote gevolgen voor lidstaten, waarbij die betrokkenheid op lidstaatniveau onvoldoende is.

Nederland is bepaald niet de enige lidstaat die vraagt om regelgeving waarin beter rekening wordt gehouden met de uitvoeringspraktijk in de lidstaten. Tegelijkertijd toont de wijze waarop de Commissie recentelijk bezig is de comitologiebepalingen uit pre-Lissabon wetgeving om te zetten in de nieuwe uitvoerings- of gedelegeerde handelingen aan dat zij de wensen van lidstaten op dit vlak nog

steeds niet altijd voldoende honoreert (zie Kamerstuk 22112, Nrs. 1674 en 1746). Het kabinet blijft zich op dit punt kritisch opstellen bij de beoordeling van nieuwe Commissievoorstellen en sluit Hofzaken niet uit.

8. Als het EU-Hof van Justitie EU-regelgeving op een wijze interpreteert die door de EU-wetgever niet was voorzien en/of niet was bedoeld, dan dient dit zo veel als mogelijk te worden geadresseerd door aanpassing van de EU-regelgeving waarop het Hof zijn uitspraak baseert. Het komt ook voor dat uit een uitspraak van het Hof blijkt dat er een spanning zit tussen beleidsdoelstellingen van de Unie en de lidstaten (een voorbeeld is de Hofuitspraak inzake studiefinanciering, opgenomen in de lijst van Nederlandse actiepunten). Dergelijke situaties dienen zoveel mogelijk te worden voorkomen en aangepakt door een proactieve houding van partijen in zowel het nationale als het EU-wetgevingsproces.

De in deze aanbeveling gesignaleerde spanning tussen rechterlijke en wetgevende macht komt ook in nationale stelsels voor. Dat deze in EU-verband extra wordt ervaren, betekent dat de EU-wetgever ook extra proactief dient te zijn, evenals de nationale wetgever zodra deze te maken krijgt met Europese wetgeving. Hoewel het in de praktijk het bepaald niet gemakkelijk zal zijn dat te realiseren, doet dit niets af van de relevantie van deze aanbeveling. Het kabinet zal zich ervoor inzetten dat ook deze aanbeveling wordt opgenomen in de follow-up in EU-verband van de subsidiariteitsexercitie.

9. Het aantreden van een nieuwe Europese Commissie, in 2014, dient aangegrepen te worden voor een herbezinning op de prioritering van de taken van de EU als geheel. De door Het kabinet geformuleerde actiepunten zouden, samen met deze aanbevelingen, kunnen worden omgezet in een verder uit te werken ‘agenda’ gericht op een bescheidenere, soberdere en tegelijkertijd effectievere EU, met als uitgangspunt: ‘Europees wat moet, nationaal wat kan’. Het Nederlandse EU-voorzitterschap de eerste helft van 2016 zou daarin een rol kunnen vervullen.

Deze aanbeveling vormt de kern van de follow-up in EU-verband waarvoor het kabinet zich op dit moment inzet.

Bijlage: Subsidiariteitsexercitie - Overzicht voortgang op actiepunten per Raadsformatie

Raad Algemene Zaken
Tijdens en ‘en marge’ van de nog lopende onderhandelingen over de verordening statuut en financiering Europese politieke partijen (actiepunt 1) heeft Nederland zich er actief voor ingezet om elementen waartegen het bezwaren heeft, zoals een politieke rol voor het Europees Parlement en inhoudelijke toetsing van politieke partijen aan de Europese waarden bij registratie en verificatie, uit het voorstel te krijgen.
Over de salarisstijging voor EU-ambtenaren (actiepunt 2) in 2011 heeft de Raad een Hofzaak gewonnen. Er loopt nog een Hofzaak over 2012. De Europese Commissie heeft intussen een nieuw voorstel ingediend tot een lagere salarisstijging voor deze jaren vanwege de economische crisis. Verder is bij het nieuwe MFK-akkoord 2014-2020 afgesproken dat de EU-salarissen voor 2 jaar zullen worden bevroren (in 2013 en 2014). Hoewel in het nieuwe EU-ambtenarenstatuut sprake is van enige versobering van de toelagen, pensioenen (verhoging pensioenleeftijd) en salarissen, schiet het totaalpakket volgens het

kabinet te kort. Nederland heeft daarom niet ingestemd met het nieuwe EU-ambtenarenstatuut

De Europese Commissie heeft in de zomer van 2013 een voorstel ingediend voor gedecentraliseerde agentschappen (actiepunt 3). Dat voorstel voldoet aan de afgesproken personeelsreductie van 5% voor 2013-2014 en is daarom door Nederland gesteund. Gedecentraliseerde agentschappen die in de opstartfase zijn of nieuwe taken krijgen kunnen extra staf krijgen door middel van verschuivingen tussen agentschappen.

In de Begrotingsraad heeft Nederland zich, samen met gelijkgestemde landen, verzet tegen de wensen van de Europese Commissie en het Europees Parlement voor een ruimere EU-begroting (actiepunt 4) voor 2014. De afgesproken begroting is mede daardoor lager dan door de Commissie was voorgesteld en is ca. 6% lager dan de finale EU-begroting voor 2013.

Raad Buitenlandse Zaken
Nederland is er samen met gelijkgezinde lidstaten in geslaagd om het oorspronkelijke voorstel van de Europese Commissie tot oprichting van een Europees vrijwilligerskorps voor humanitaire hulpverlening (actiepunt 5) in te perken tot een bescheiden, vraaggestuurde opzet, gericht op zoveel mogelijk efficiency en effectiviteit. Zo wordt waar mogelijk vasthouden aan bestaande (ngo-)structuren, staan veiligheid en professionaliteit voorop, is er aandacht voor monitoring en evaluatie en past het bescheiden budget binnen het EU meerjarig financieel raamwerk. Met het Europees Parlement is inmiddels een compromistekst voor de verordening uitonderhandeld. Inwerkingtreding wordt, na stemming in het EP en adoptie door de Raad, in april 2014 verwacht. Nederland blijft zich intussen sterk maken voor de ingezette lijn.
Bij besprekingen over het richtlijnvoorstel t.a.v. van niet vertegenwoordigde EU-burgers (actiepunt 6) houden veel lidstaten strak vast aan de nationale competentie met betrekking tot consulaire bescherming van de eigen burgers. Vooralsnog is er geen zicht op een door een meerderheid ondersteunde tekst, wel lijken de meeste lidstaten zich te kunnen vinden in de uitrol van pilotprojecten op het gebied van consulaire bescherming van EU-burgers. Deze ontwikkeling sluit aan bij de Nederlandse inzet op praktische Europese samenwerking die niet strijdig is met bestaande nationale wet- en regelgeving.
Raad voor Concurrentievermorgen (Interne Markt, Industrie, Onderzoek en Ruimtevaart)
De verordening statistiek intracommunautaire handel (actiepunt 8) uit 2004 is afgelopen november aangepast. Hiermee komt voor ongeveer 5000 bedrijven, waarvoor de jaarlijkse import of exportwaarde minder dan de waarneemdrempel bedraagt, de opgaveverplichting voor de betreffende handelsstroom te vervallen. Nederland waardeert deze aanpassing, die tegemoet komt aan de Nederlandse inzet op verlichting van de administratieve lastendruk, maar acht dit nog niet voldoende. Het kabinet ziet verder mogelijkheden om door inzet van andere statistische methoden en technieken bij Intrastat de maandelijkse enquêtedruk voor de bedrijven substantieel te verminderen. Nederland spant zich er binnen Europa voor in om zoveel mogelijk steun voor dit idee te verkrijgen.

Op 1 juli jl. is de verordening inzake geharmoniseerde voorwaarden voor het verhandelen van bouwproducten (actiepunt 9) geheel van kracht geworden. Naast de voordelen die de verordening kent voor het bouwbedrijfsleven, leidt deze ook tot een toename van administratieve lasten voor de bouwtoelevering. De

Europese Commissie heeft op verzoek van enkele landen, waaronder Nederland, voorstellen gedaan voor aanpassing van de verordening, met als doel lastenvermindering. De voorstellen zijn besproken in expertmeetings waaraan Nederland actief heeft deelgenomen. Een voorstel tot het aanbieden van de prestatieverklaring op een website is afgelopen december besproken in de Raad. Nederland was met enkele landen voorstander van aanpassing van de verordening. Een meerderheid twijfelt echter nog.

Raad Economische en Financiële Zaken
Het door Nederland afgewezen schokabsorptiefonds voor eurolanden (actiepunt 11) staat op dit moment niet meer op de agenda van de Europese Raad. Wel is in de Europese Raad van 19 en 20 december jl. gesproken over de mogelijkheid van contractuele afspraken over structurele hervormingen tussen lidstaten en de Europese Commissie gekoppeld aan solidariteitsmechanismen. Afgesproken is dat de voorzitter van de Europese Raad, in nauwe coördinatie met de voorzitter van de Commissie, over dit onderwerp zal rapporteren aan de Europese Raad in oktober 2014, waar zal worden bezien of hierover overeenstemming kan worden bereikt. De lidstaten zullen nauw bij dit proces worden betrokken. Als richtsnoer bij de solidariteitsmechanismen is onder druk van o.a. Nederland opgenomen dat deze geen instrument voor inkomensegalisatie mogen vormen en de budgettaire soevereiniteit van lidstaten intact moeten laten.
In de rapportage over de subsidiariteitsexercitie is aangegeven dat het EU-niveau op het gebied van directe belastingen (actiepunt 12) volgens Nederland slechts aangewezen is wanneer daadwerkelijk sprake is van het aanpakken van grensoverschrijdende aspecten. Onlangs is een voorstel van de Europese Commissie gepubliceerd om de Moeder-Dochterrichtlijn aan te passen. Nederland steunt het voorstel van de Commissie om een juridisch afdwingbare oplossing te formuleren ten aanzien van de "hybride leningen". Dat is een gerichte oplossing waarmee een langlopend probleem binnen de EU op effectieve wijze kan worden opgelost. Nederland is echter geen voorstander van de voorgestelde algemene misbruikmaatregel. Deze bepaling is wat Nederland betreft te ruim en te subjectief geformuleerd, waardoor de strekking van de bepaling te onduidelijk is. Hierdoor kunnen lidstaten er verschillende interpretaties over de toepassing van deze bepaling op nahouden, met een te grote onzekerheid bij bedrijven als mogelijke consequentie.

Proportionaliteit en subsidiariteit blijven belangrijke aandachtspunten bij wetgeving voor financiële instellingen. Nederland heeft zich aanvankelijk kritisch opgesteld m.b.t. de richtlijn betreffende de vergelijkbaarheid van kosten van betaalrekeningen, overstappen van betaalrekening en toegang tot betaalrekeningen met basisfuncties (actiepunt 17). Tijdens de onderhandelingen is het voorstel op onderdelen afgezwakt en dusdanig aangepast, dat op belangrijke punten tegemoet wordt gekomen aan de kritiek van Nederland. Een voorbeeld is de verwijdering van de grensoverschrijdende overstapservice uit dit voorstel.

Raad voor Justitie en Binnenlandse Zaken
Tijdens de nog lopende onderhandelingen betreffende de richtlijn toelating onderdanen uit derde landen bij onderzoek, studie, scholierenuitwisseling, etc. (actiepunt 19) heeft Nederland, samen met andere lidstaten, in lijn met het BNC-fiche actief uitgedragen geen noodzaak te zien voor een toelatingsregeling op EU-niveau voor scholierenuitwisseling, onbetaalde stagiairs, vrijwilligers en au pairs. Op z'n hoogst kunnen toelatingsregels voor deze categorieën facultatief worden

opgenomen in de richtlijn, zoals nu ook het geval is in de huidige richtlijn inzake de toelating en het verblijf van studenten.
Wat betreft voorstellen tot harmonisatie van strafprocesrecht (actiepunt 20) zijn inmiddels drie richtlijnvoorstellen verschenen op het gebied van waarborgen voor verdachten en beklaagden in het strafproces. Het kabinetsstandpunt daarover is kenbaar gemaakt via de gebruikelijke BNC-fiches. Bij het bepalen van het oordeel over de subsidiariteit is een van de leidende criteria geweest het wel of niet bestaan van lacunes in de strafrechtelijke samenwerking. Zo worden wel lacunes geconstateerd op het gebied van voorlopige rechtsbijstand, maar geen lacunes op het gebied van waarborgen voor kwetsbare verdachten en beklaagden noch als het gaat om de onschuldpresumptie. Dit heeft geleid tot een negatief subsidiariteitsoordeel met betrekking tot het voorstel over de onschuldpresumptie.
Bij de voorstellen tot harmonisatie van strafprocesrecht wordt voor de goede orde hier ook het voorstel voor de oprichting van een Europees Openbaar Ministerie genoemd, waarover uw Kamer separaat geïnformeerd wordt conform de afspraken gemaakt bij de beëindiging van het parlementaire behandelvoorbehoud.
Daarnaast is een met de verordening betreffende nieuwe psychoactieve stoffen samenhangende richtlijn verschenen die strekt tot wijziging van het kaderbesluit betreffende de vaststelling van minimumvoorschriften met betrekking tot de bestanddelen van strafbare feiten en met betrekking tot straffen op het gebied van de illegale drugshandel. Het kabinet gaf in het BNC-fiche al aan dat het niet overtuigd is van de noodzaak en de juistheid van dat voorstel. Met deze verordening en samenhangende richtlijn worden volgens Nederland onder de noemer van de interne markt maatregelen ten behoeve van de volksgezondheid genomen. Het ging hier niet om het opheffen van lacunes in de strafrechtelijke samenwerking.
Landbouw en Visserijraad
De onderhandelingen over een pan-Europees bossenverdrag (actiepunt 23) zijn afgelopen november vastgelopen op het punt van het institutioneel onderbrengen van het secretariaat van het beoogde verdrag. De voorzitter van het Intergouvernementeel Onderhandelingscomité werkt aan een eindrapportage, gericht aan de betrokken ministers. Het is aan hen om te besluiten of er uiteindelijk een verdrag kan worden gesloten. Het verdere traject is nog onbekend. EU-wetgeving ter implementatie van eventuele internationale verplichtingen is daarmee momenteel niet aan de orde.
In december 2013 is een herziening van de handelsnormen olijfolie (actiepunt 24) gepubliceerd, waarin geen voorschriften voor presentatie in de horeca zijn opgenomen. Voorschriften op EU-niveau voor presentatie van olijfolie in de horeca zijn hiermee definitief van de baan. Er zijn in het wetgevend instrument (nog) geen bepalingen opgenomen die de Commissie in staat stellen gedelegeerde handelingen op te stellen met betrekking tot de handelsnormen voor olijfolie. Indien dit bij een volgende wijziging van de EU-regelgeving aan de orde zou komen zal Nederland pleiten voor nadrukkelijke betrokkenheid van lidstaten bij de totstandkoming van uitvoeringsregels op gebied van olijfolie.

Per 1 januari 2014 is de nieuwe Gemeenschappelijke Marktordening van kracht geworden voor de periode 2014-2020. De EU-programma's voor schoolmelk en schoolfruit (actiepunt 25) worden hiermee gecontinueerd. Voor schoolfruit is het jaarlijkse EU-budget verhoogd van €90 mln naar €150 mln. De Europese Commissie heeft een voorstel gepresenteerd voor herziening, en mogelijk samenvoeging, van de schoolmelk- en schoolfruitregelingen. Bij de discussie hierover zal Nederland aangeven geen voorstander te zijn van programma's voor schoolmelk en schoolfruit op EU-niveau.

Milieuraad
De Commissie heeft in de REFIT-mededeling aangekondigd de richtlijn omgevingslawaai (actiepunt 26) te willen evalueren. Wat Nederland betreft vormt deze evaluatie een aanknopingspunt voor een gesprek over mogelijke intrekking.

Recent is een informeel akkoord bereikt over de herziening van de richtlijn milieueffectrapportages (actiepunt 27). Het Europees Parlement en de Raad zullen daarmee naar verwachting in het voorjaar van 2014 formeel instemmen. Dit akkoord komt tegemoet aan het merendeel van de gesignaleerde Nederlandse bezwaren tegen het oorspronkelijke voorstel.

Bij de kaderrichtlijn water (actiepunt 28) zullen lopende initiatieven gericht op de aanvullende indicatoren ertoe leiden dat het grootste bezwaar binnenkort zal zijn weggenomen. Aanpassing van de regelgeving op korte termijn – NB: op dit moment is die aanpassing niet eerder voorzien dan in 2018 – is daarom geen vereiste meer voor Nederland.

In het onlangs gepresenteerde pakket inzake herziening van het Europese luchtbeleid is geen wijziging van de richtlijn luchtkwaliteit (actiepunt 29) opgenomen. Aanpassing van de Richtlijn luchtkwaliteit vindt in een later stadium plaats, als de realisatie van de huidige doelstellingen in zicht komt.

Nederland heeft zich tijdens de onderhandelingen over het richtlijnvoorstel maritieme ruimtelijke ordening en geïntegreerd kustbeheer (actiepunt 30) ingezet voor het schrappen van alle inhoudelijke verplichtingen en van de bepalingen over geïntegreerd kustbeheer. In de algemene oriëntatie, bereikt in de Raad Algemene Zaken in december 2013, wordt deze lijn onderschreven, waarbij land-zee interacties expliciet in het proces van maritieme ruimtelijke ordening moeten worden opgenomen. Nederland zal bij de triloog weinig ruimte bieden aan het voorzitterschap om af te wijken van de algemene oriëntatie.

De Europese Commissie heeft in de REFIT mededeling aangekondigd het voorstel voor een kaderrichtlijn bodem (actiepunt 31) te willen intrekken. Nederland juicht dit toe.

De Nederlandse inzet om kustbeheer geheel te schrappen en voor maritieme ruimtelijke ordening (actiepunt 32) alleen de procedurele bepalingen te behouden, is in een algemene oriëntatie van de Raad vastgelegd. Wel bestaat op beide punten nog een aanzienlijk verschil van inzicht met het EP. Tijdens de triloog zal Nederland sterk aan de algemene oriëntatie hechten.

Op het gebied van biobrandstoffen (actiepunt 33) heeft Nederland in december 2013 samen met andere lidstaten in de Energieraad een politiek akkoord verhinderd. Het voorstel voldeed niet aan ambities die Nederland heeft op het gebied van een Europese limiet op conventionele biobrandstoffen, een snelle invoering van ILUC-factoren en het stimuleren van geavanceerde biobrandstoffen. Ook zou het voorstel mogelijk negatieve financiële consequenties voor Nederland kunnen hebben.
Raad voor Onderwijs/Jeugdzaken/Cultuur/Sport
Tijdens de informele OJCS-Raad van afgelopen oktober over vrijheid en pluralisme van de media (actiepunt 34) heeft Nederland scherpe kritiek geuit op de aanbeveling in het rapport van de High Level Group om bij wet mediaraden in te

stellen die zouden moeten toezien op de naleving van journalistieke gedragscodes. Inmenging van de overheid in journalistieke gedragscodes is volgens Nederland bedreigend voor de persvrijheid. Hierop volgend heeft het toenmalige Litouwse Voorzitterschap raadsconclusies voorgesteld waarin lidstaten zelf verantwoordelijk worden gesteld voor de onafhankelijkheid van het toezicht op de media, het garanderen van de transparantie van mediaeigendom en voor het nemen van passende maatregelen ter bescherming van journalistieke bronnen. De Europese Commissie kreeg in het voorstel een ondersteunende rol, binnen haar bevoegdheden. Nederland kon onder die voorwaarden instemmen met de Raadsconclusies. De Raadsconclusies zijn in de Raad van 25-26 november 2013 aangenomen. Van EU-wetgeving op dit terrein is geen sprake (meer).
Ten aanzien van de Hofuitspraak meeneembare studiefinanciering (actiepunt 35) heeft de Tweede Kamer met de motie Bisschop/Rog d.d. 22 januari 2013 het kabinet verzocht in Europees verband te pleiten voor verheldering dan wel aanpassing van de verordening betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Unie. Nederland heeft in dit kader onderzocht welke lidstaten zich in een vergelijkbare situatie bevinden. Bij de laatste OCW begrotingsbehandeling is toegezegd de Kamer in de loop van 2014 te zullen informeren over de oprekking van de mogelijkheden voor studenten zonder band met Nederland om studiefinanciering te krijgen. In de praktijk is het zeer moeilijk gebleken om bij andere lidstaten feitelijke informatie te verkrijgen en de politieke strategie te bespreken, mede gezien andere nog lopende Hofprocedures. In lijn met voornoemde motie zal Nederland dit jaar verder overleg voeren op ambtelijk en politiek niveau.
Raad voor Vervoer/Telecommunicatie/Energie
De Europese Commissie heeft in de REFIT-mededeling aangekondigd de richtlijn tunnelveiligheid (actiepunt 36) te willen evalueren. Wat Nederland betreft is deze evaluatie een aangrijpingspunt voor een gesprek over de mogelijke intrekking van deze richtlijn.

Uit de nationale effectbeoordeling van het voorstel voor meer marktwerking in het nationale personenvervoer per spoor (actiepunt 37) en het gesprek hierover met de Kamer is naar voren gekomen dat de marktwerking zoals voorgesteld onvoldoende meerwaarde heeft voor reizigers in termen van prijzen en kwaliteit van dienstverlening. Bovendien is bevestigd dat de voorstellen te weinig flexibiliteit voor de lidstaten kennen. Nederland zal deze positie inbrengen in de onderhandelingen die vermoedelijk in het voorjaar van 2014 starten.

Ten aanzien van de relatie tussen mondiale regelgeving en EU-regelgeving (actiepunt 38) zijn er drie dossiers met relevante ontwikkelingen. De Europese Commissie heeft een voorstel uitgebracht voor de monitoring, rapportage en verificatie van de CO2-emissies (MRV) van de zeescheepvaart. Net als de Commissie en andere lidstaten heeft Nederland een voorkeur voor een mondiaal regime. Bij de behandeling van MRV, in de Milieuraad, zet Nederland in op een regime dat een goede bijdrage kan leveren aan de onderhandelingen in IMO om tot een mondiale MRV te komen. Ook heeft de Commissie een voorstel gedaan om het emissiehandelssysteem voor de luchtvaart (ETS) aan te passen. Nederland is met de meeste lidstaten van opvatting dat de prioriteit moet liggen bij de totstandkoming van een mondiaal systeem in 2016, zoals in ICAO-verband is overeengekomen. De Commissie heeft in de REFIT-mededeling aangekondigd de verordening EMAS te willen evalueren. Wat Nederland betreft vormt deze evaluatie een aanknopingspunt voor een gesprek over mogelijke intrekking.

Afgelopen september heeft de Europese Commissie een nieuw Telecompakket (actiepunt 39) gepubliceerd met nadere regels voor de versterking van de interne markt voor elektronische communicatie. Nederland heeft aangegeven op belangrijke onderdelen proportionaliteitsbezwaren te hebben, omdat de middelen die worden voorgesteld om de doelen te bereiken te ver gaan dan wel onvoldoende effectief zijn. Zo krijgt de Commissie in het voorstel volgens Nederland te vergaande bevoegdheden ten aanzien van het spectrumbeleid en het markttoegangsbeleid.

De onderhandelingen over het voorstel inzake kostenreductie aanleg Breedband (actiepunt 40) lopen nog. Nederland zet onder andere in op omzetting van de verordening in een richtlijn, zodat er meer ruimte komt voor lidstaten om de betreffende kostenreducerende maatregelen proportioneel en flexibel in te kunnen vullen. Op die manier kunnen onder meer de kosten en administratieve lasten van implementatie beperkt worden.
De Europese Commissie heeft aangekondigd vóór 2017 een evaluatie van de richtlijn energieprestaties gebouwen (actiepunt 42) te zullen uitvoeren. Nederland zal ervoor pleiten om ook stimuleringsmaatregelen als alternatief in beschouwing te nemen. Dit is reeds aan de orde gekomen tijdens een gesprek van de minister voor Wonen en Rijksdienst met Eurocommissaris Oettinger afgelopen juni.
Nederland blijft op het gebied van energie-efficiëntie (actiepunt 43) kritisch kijken naar voorstellen die voorschrijven op welke manier we maatregelen nationaal moeten nemen om bepaalde Europese doelen te bereiken die van een hoog detailniveau zijn en veel administratieve lasten en kosten met zich mee brengen.

Raad voor Werkgelegenheid/Sociaal beleid/Volksgezondheid/Consumentenzaken
Nederland heeft zich in het verleden zowel tegen de instelling van het Europees Globaliseringsfonds (actiepunt 46), als de uitbreiding daarvan verzet. Nederland heeft uiteindelijk echter - als onderdeel van het akkoord over het nieuwe meerjaren-financieel kader (MFK) - ingestemd met een verlenging van de financiering van dit fonds tot 2020. Nu het fonds sinds 1 januari jl. weer is opengesteld, kunnen Nederlandse ontslagen werknemers weer aanspraak maken op gelden daaruit. Nederland blijft desalniettemin kritisch tegenover het fonds staan.
Nederland is ten principale van mening dat bij het fonds voor meestbehoeftigen (actiepunt 49) grensoverschrij¬dende aspecten niet aan de orde zijn en vindt dat lidstaten hun armoedebeleid zelf moeten kunnen vormgeven. Lopende de onderhandelingen bleek een meerderheid van lidstaten echter voor het fonds te zijn. Daarom heeft Nederland ingezet op uitbreiding van de reikwijdte van het fonds, zodat de middelen kunnen worden ingezet voor het verstrekken van voedsel/goederen of voor maatregelen voor sociale inclusie. Onder maatregelen voor sociale inclusie mogen geen maatregelen voor actief arbeidsmarktbeleid vallen en er mag geen overlap zijn met ESF. Hiermee biedt het Fonds ruimte om aan te sluiten bij de nationale situatie, structuren en beleid t.b.v. een effectieve inzet van middelen. Dit zijn belangrijke uitgangspunten zoals gesteld in het BNC-fiche. Inmiddels zijn Raad en EP akkoord met de herziene tekst.

Zoals bekend had Nederland grote problemen met voornemens van de Europese Commissie om te komen tot herziening van de IORP-richtlijn (actiepunt 51) inzake de herziening van pensioenfondsen. Dit vanwege de mogelijke financiële risico's en de grote verschillen tussen nationale pensioensystemen, die een en ander zeer complex zouden maken. Met de mededeling van de Commissie dat, in afwachting van nader onderzoek, zou worden afgezien van het stellen van eisen aan

kapitaalbuffers voor pensioenfondsen, is een belangrijk Nederlands bezwaar komen te vervallen. Met betrekking tot de actuele situatie ter zake, valt te melden dat de Commissie naar verwachting nog dit voorjaar een richtlijnvoorstel zal publiceren. Nederland zal dit voorstel op zijn merites beoordelen.
De afronding van de richtlijn voor verbetering van de 'portabiliteit' (actiepunt 52), ofwel overdraagbaarheid van aanvullende pensioenen, is voor Nederland goed verlopen. Een aangepast voorstel van de richtlijn ligt thans voor definitieve besluitvorming bij het Europees Parlement. Het voorstel beoogt voor grensoverschrijdende migrerende werknemers de drempelperioden (om deel te mogen nemen aan pensioenregelingen) weg te nemen. Ook worden de zogenaamde slapersrechten van grensoverschrijdende migrerende werknemers gegarandeerd. Nederland is van oordeel dat de richtlijn in deze vorm een bijdrage kan leveren aan EU-brede arbeidsmobiliteit. Nederland voldoet reeds aan de inhoudelijke vereisten van het voorstel, waardoor implementatie geen problemen zal oproepen. Naar verwachting zal de richtlijn nog dit voorjaar in werking treden.